minna

Suomalainen Naisliitto ry 2/2026

Professori Hanna Smith:

TURVALLISUUS SYNTYY LUOTTAMUKSESTA *s. 20*

NJKL:n toiminnanjohtaja

AIJA SALO – TINKIMÄTÖN TASA-ARVON PUOLUSTAJA *s. 6*

HÄMEENLINNAN YHDISTYS 30 VUOTTA *s. 16*

NAISMUSEOHANKE ETENEE *s. 26*

TÄSSÄ MINNASSA

Lukijalle 3
Pääkirjoitus: 120 vuotta tasa-arvon asialla 4
NJKL:n toiminnanjohtaja Aija Salo – tinkimätön tasa-arvon puolustaja 6
Historiallinen Minna Canth -palkinto Nicehearts ry:lle 8
Marttaliiton tuore puheenjohtaja Roosa Grönberg: Hyvä arki kuuluu kaikille 10
Luonto elvyttää – Varpu Wiens Tornion Minna Canth -seminaarissa 12
Tornionlaakson vaimot -keskustelukammari kesän kotiseutupäivillä 13
Muistokirjoitus: Kirjoittaminen oli toimittaja Maija Kauppisen elämän vahvaa valtavirtaa 14
Hämeenlinnan yhdistys 30 vuotta : Juhlavuosi kokosi yhteen menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden 16
Yhteisöstä voimaa jo 30 vuotta – hämeenlinnalaisen Ritva Rysän haastattelu 18
Työelämän professori Hanna Smith: Turvallisuus syntyy luottamuksesta 20
Naisten Valmiusliitto – Kaiken varalta! 22
Pitkä matka Laatokalta lakeudelle – Merja Mäki kirjoittaa naisten vaietuista sotakokemuksista 24
Suomen naismuseo syntyy – oletko mukana tekemässä historiaa? 26
Digiongelmat on nostettava vaaliareenoilla reilusti näkyville 28
Minna-lehti Helsingin Kirjamessuilla 29
”Heittopussiksi en ala” – kuka päättää elämästäni? 30
Reippaita otteita Naisliitossa sata vuotta sitten 32
Kolumni: Toivo on ihmiselämän kompassi 33
Naisnäkökulmia kaupunkihistoriaan 34
Naisten Ääni 2.0 Kajaanissa 37
Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön merkittävä rooli Suomalaisen Naisliiton tukijana 38
Kunniapuheenjohtaja Leena Krohn 90 vuotta 39
Kirjaikkuna 40
Tulossa: Suomalaisen Naisliiton juhlavuosi 120 v. 42
Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistykset 43

KUVA: VARPU WIENS

KUVA: MERCEDES ALBA

KUVA: NAISTEN VALMIUSLIITTO

KUVA: LIISA VALONEN / GUMMERUS

minna 2/2026

PÄÄTOIMITTAJA
Kirsi Sand

TOIMITUSNEUVOSTO
Kukka Lehmusvirta (pj.) • Nuppu Rouhiainen • Siru Hannula • Pirkko Pietiläinen • Kirsi Sand

KIRJOITTAJAT
Marjatta Björknäs • Siru Hannula • Raili Ilola • Kaisa Lauri • Kukka Lehmusvirta • Pia Lindell • Anneli Mäkinen • Pirkko Pietiläinen • Kirsti Pohjonen • Tuulikki Ritvanen • Nuppu Rouhiainen • Leena Salmensaari • Kirsi Sand • Marja-Riitta Tervahauta

KUVAT
Mercedes Alba • Hans Björknäs • Raili Ilola • Noora Jokinen • Riikka Kalmi • Pirkko Keskinen • Aino Krohn • Anne Kurki • Marttaliitto • Naisten Valmiusliiton kuvapankki • Jouko Pellikka • Pirkko Pietiläinen • Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys • Kirsi Sand • Ulla Törne • Annemari Vanhaviitakoski • Varpu Wiensin kotialbumi • Mari Waegelei

JULKAISIJA
Suomalainen Naisliitto ry • Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki • toimisto@suomalainennaisliitto.fi • www.suomalainennaisliitto.fi

TOIMITUS
Kirsi Sand • 050 337 3352 • minna@suomalainennaisliitto.fi

Minna-lehti on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien Liiton Kultti ry:n jäsen.

GRAAFINEN SUUNNITTELU
Mari-Johanna Kettula

ETUKANNEN KUVA
Kannen kuvassa professori Hanna Smith • Kuva: Riikka Kalmi / Vaasan yliopisto

PAINOS
1500 kpl

ISSN 0358-8203 (painettu)
ISSN 2242-251X (verkko-PDF)

PAINO
Waasa Graphics • Vaasa • 2026

Seuraava Minna ilmestyy v. 2027.

Yhdessä tasa-arvon asialla

LUKIJALLE

"Täytyy tahtoa.
Täytyy uskoa.
Täytyy uskaltaa."
MIINA SILLANPÄÄ

Sitaatti pysäytti minut Miina Sillanpään ja kansalaisvaikuttamisen päivänä 1. lokakuuta.

Miina Sillanpää (1866–1952) oli poliitikko ja yhteiskunnallinen vaikuttaja. Hän oli ensimmäinen suomalainen naisministeri ja yksi ensimmäisistä, vuonna 1907 valituista naiskansanedustajista.

Miina Sillanpään sanoissa kiteytyy yhteiskunnallisen vaikuttamisen ydin:
– Tahto. Määrätietoista pyrkimistä asetettuun tavoitteeseen. Tahto sytyttää innostuksen, ei epäröi, ei säiky esteitä vaan etsii ratkaisuja.
– Usko. Luottamusta siihen, mihin pyritään, sittenkin, vaikka päämäärä ei vielä olisi näkyvissä.
– Uskallus. Rohkea tiedostaa pelon mutta voittaa sen.

Vuosi 1907 oli ensimmäinen vaalivuosi, jolloin Suomessa naiset saivat oikeuden äänestää – ensimmäisinä Euroopassa. Vuonna 1907 perustettiin myös Suomalainen Naisliitto. Sen pioneerit raivasivat tietä tasa-arvoon rohkeasti, lujatahtoisesti ja uskoen aatteeseen, murtaen yhteiskunnan piintyneitä käsityksiä. Se perintö velvoittaa.

Tässä Minna-lehdessä on esillä monia merkittäviä naisia. Tahtonaisia ja vaikuttajia. Näkijöitä, jotka katsovat kauemmas, ja niitä, jotka työllään ja esimerkillään näyttävät rohkeasti suuntaa.

Naisjärjestöt luovat yhteisen foorumin, josta naisten ääni kuuluu kauas. Yhdessä voidaan asioihin vaikuttaa, naisina ja kansalaisina.

5.10.2026

KIRSI SAND
päätoimittaja

Nuppu Rouhiainen. KUVA: ANNE KURKI

120 VUOTTA TASA-ARVON ASIALLA

Suomalaisen Naisliiton perustamisen taustalla oli vuonna 1906 saatu yhtäläinen ääni- ja vaalioikeus. Eduskuntavaalit järjestettiin maaliskuussa 1907, mutta valveutuneet naiset olivat pettyneitä tulokseen, vain 19 naista valittiin. He perustivat edistyshenkisen valtakunnallisen yhdistyksen, joka valistaa naisia, kasvattaa heitä kansalaisina ja aktivoi äänestämään.

Suomalainen Naisliitto ja sen neljä yhdistystä Helsinki, Jyväskylä, Oulu ja Tornio täyttävät ensi vuonna 120 vuotta. On hyvä kohta pysähtyä katsomaan, millainen 120-vuotias Naisliitto haluaa olla tänä päivänä. Mitä ovat ne asiat, joita haluamme nostaa esille, joiden puolesta tänä päivänä haluamme taistella ja viedä niitä eteenpäin?

Liikkeelle lähdettiin 120 vuotta sitten naisasian ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen tarpeista. Naisten esilläpito sekä naisten ja tyttöjen asioiden ajaminen on edelleen tänä päivänä enemmän kuin ajankohtaista. Juhlavuonna 120-vuotias Naisliitto haluaa profiloitua aktiivisena tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäjänä. Tämä asiat eivät toteudu ilman että niiden eteen ponnistellaan!

Suomalainen Naisliitto on edelleen hereillä. Aktiivisella toiminnalla ja viestinnällä Naisliitto haluaa nostaa esille keskeisiä toimintoja: naismuseon, Naisten Ääni -verkkosivuston, Minna-lehden ja saavutettavuustyön.

Naismuseo-kärkihankkeeseen liittynyt selvitystyö ja keväällä pidetty seminaari osoittavat, että naismuseoidea herättää laajempaa kiinnostusta. Nyt ollaan siirtymässä konkretiaan. Tavoitteena on viedä eteenpäin Suomen naishistorian digitaalista tietomuseota sekä seinätöntä verkostomuseota. Samalla vahvistetaan hankkeen valtakunnallista näkyvyyttä sekä varmistetaan rahoitus ja kumppanuudet.

Naisten Ääni -sivusto on yli kymmenen vuoden ajan koonnut verkkoon monenlaisten naisten lyhytelämäkertoja ja tarinoita. Naisten Äänen tarinat ovat saaneet uusia muotoja, kun elämäkertojen muotoa on uudistettu hyödyntämällä nauhoitetun haastattelun tai käsin kirjoitetun tekstin muotoilussa nykyteknologiaa.

Tulevassa Minna-lehden juhlanumerossa 2027 nostetaan esille sekä historian että nykypäivän vaikuttajanaisia eri puolilta Suomea, unohtamatta usein näkymätöntä ns. tavallisten naisten tekemää arkipäivän työtä. Juhla-Minnaa jaetaan perinteiseen tapaan Helsingin kirjamessuilla 2027 ja laajasti myös yhteistyökumppaneille.

Vuosi 2027 on eduskuntavaalivuosi. Digipudokkaiden haasteet liittyvät vahvasti vaaleissa vaikuttamisen tavoitteisiin. Voimme päivittäin lukea palvelutarjonnan digitaalisuuteen liittyvistä saavutettavuuden haasteista. Yhteiskunnallista näkyvyyttä lisätään aktiivisella yhteistyöllä samoja arvoja ja asioita ajavien järjestöjen kanssa.

Suomalainen Naisliitto on kaikkien naisten asialla. Tätä työtä ei onneksi tarvitse tehdä yksin vaan yhdessä muiden naisjärjestöjen kanssa.

NUPPU ROUHIAINEN
Suomalainen Naisliitto
puheenjohtaja

Naisliittolaisia kokoontuneena Helsingin Rautatientorille Naistenpäivän marssilla keväällä 2026.

Keväällä 2027 marssitaan jälleen tasa-arvon puolesta

NAISTENPÄIVÄN MARSSI 6.3.2027 HELSINGISSÄ

TEKSTI JA KUVA: KIRSI SAND

Naistenpäivän marssin organisoi kolme naisjärjestöä: UN Women Suomi, Naisjärjestöjen Keskusliitto NJKL ja Naisasialiitto Unioni.

MARSSI

- **vaatii, että suomalaiset päättäjät huomioivat tasa-arvoon kohdistuvat uhat ja tekevät kaikkensa, jotta Suomi vahvistaa tasa-arvoa ja naisten ja tyttöjen oikeuksia – ei heikennä niitä.**
- **herättää suomalaisia siihen, että tasa-arvoon kohdistuu lisääntyviä konkreettisia uhkia – tästä syystä meidän on kuljettava tasa-arvotyössä eteenpäin, ei taaksepäin.**
- **tarjoaa kaikille yksilöille ja toimijoille konkreettisen keinon osoittaa solidaarisuutta naisten ja tyttöjen rinnalla, valmiina puolustamaan tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia.**

Lähde: UN Women Suomi

Marssi oli vuonna 2026 joukkovoiman osoitus: Naistenpäivän marssilla Helsingissä oli peräti 20 000 osallistujaa. Mukana marssilla oli yli 80 kansalaisjärjestöä ja ammattiliittoa.

Seuraa naisjärjestöjen verkkosivuja ja sosiaalista mediaa.

Lähde mukaan!

NJKL:n toiminnanjohtaja

AIJA SALO

– TINKIMÄTÖN TASA-ARVON PUOLUSTAJA

Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminnanjohtaja Aija Salo haluaa vahvistaa tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia aikana, jolloin järjestöjen toimintamahdollisuudet ovat kaventuneet. Hän uskoo vahvasti yhteistyön ja kansalaisyhteiskunnan voimaan.

TEKSTI: KIRSI SAND · KUVA: NOORA JOKINEN

Aija Salo aloitti Naisjärjestöjen Keskusliiton (NJKL) toiminnanjohtajana keväällä 2026. Tehtävässä yhdistyvät hänen pitkä kokemuksensa järjestötyöstä ja yhteiskuntatieteilijän koulutus.

Aija Salon aiempaan työuraan kuuluu muun muassa tehtäviä Setan pääsihteerinä, yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistossa ja Ihmisoikeusliitossa. Kansainvälistä kokemusta hän sai Setan kattojärjestöstä ILGA-Euroopasta. Naisjärjestötyö tuli tutuksi jo 2000-luvun alkupuolella Naisasialiitto Unionissa.

– On ilo johtaa NJKL:n asiantuntevaa tiimiä. Myös yhteistyö jäsenjärjestöjen sekä laajemmin feministisen ja ihmisoikeuskentän kanssa on antoisaa.

Samalla Salo näkee suomalaisen järjestökentän ja hyvinvointivaltion olevan murrosvaiheessa.

– Mitään ei voi enää pitää itsestään selvänä. Joudumme punnitsemaan, miten voimme parhaiten puolustaa demokraattista yhteiskuntaa ja edistää tasa-arvoa kaikille ihmisille.

SAAVUTUKSISTA ON PIDETTÄVÄ KIINNI

Salon mukaan moni nykyisin itsestään selvältä tuntuva tasa-arvon saavutus on vaatinut vuosikymmenten työn.

– Naisten poliittiset oikeudet, perhevapaat, työelämän oikeudet, varhaiskasvatus ja yhdenvertaisuuslainsäädäntö ovat tällaisia tasa-arvon kulmakiviä. Niistä täytyy pitää kiinni.

Viime vuosien merkittäviksi edistysaskeliksi Salo nostaa suostumusperustaisen raiskauslainsäädännön, aborttioikeuden vahvistamisen ja itsemääräämisoikeuteen perustuvan translain. Tasa-arvotyössä tarvitaan hänen mukaansa myös vahvaa verkostoitumista ja erilaisten ihmisryhmien aseman huomioimista. Esimerkiksi maahanmuuttoon liittyviin kysymyksiin sekä vammaisten ihmisten asemaan ja osallistumismahdollisuuksiin on välttämätöntä tarttua.

Samalla tasa-arvoa jarruttavat Salon mukaan leikkaukset, rasismi ja lisääntynyt maalittaminen.

– Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävältä ja eriarvoisuutta ja syrjintää ennaltaehkäisevältä työltä on viime vuosina leikattu rajusti sekä järjestöiltä että julkiselta sektorilta. Työelämän heikennykset ja julkisen sektorin kaventaminen heikentävät tasa-arvotilannetta, koska ne osuvat naisvaltaisille aloille. Sosiaaliturvaan kohdistuvat leikkaukset kohdistuvat esimerkiksi yksinhuoltajaperheisiin, ja lapsiköyhyys lisääntyy.

– Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen junnaa paikallaan. Rasismi on normalisoitu ja transihmisiin kohdistuu paljon julkista vihaa.

VAHVAA TUKEA TARVITAAN

Salo työskenteli ennen NJKL:ää Mielenterveyspoolin pääsihteerinä. Siellä hän korosti mielenterveysoikeuksien kuulumista kaikille.

– Päihdeongelma ei saa olla este mielenterveyshoidolle. On tunnistettava syrjinnän vaikutukset mielenterveyteen, ja mielenterveyspalveluiden täytyy olla saavutettavia ja asiantuntevia myös vähemmistöille. Eriarvoisuus vaikuttaa terveyteen monin tavoin.

Salon mukaan ihmisoikeudet, oikeusvaltio ja vapaa kansalaisyhteiskunta tarvitsevat nyt vahvaa tukea. Myös järjestöjen on tarkasteltava omaa toimintaansa.

– Oikeastaan jokaisessa tilaisuudessa voisi katsoa ympärilleen ja miettiä, keitä täällä on ja kenellä on valtaa, ja ketkä täältä puuttuvat.

Kansainvälisesti Salo näkee ihmisoikeuksien ja demokratian olevan paineessa. Antigender- ja antirights-liikehdintä yhdistyvät muihin ihmisoikeuksia uhkaaviin ilmiöihin.

– Koko ihmisoikeusjärjestelmä ja monenkeskinen sääntöpohjainen järjestelmä ovat uhan alla. Samalla myös oikeusvaltiota ja demokratiaa rapautetaan monin paikoin. Tällaiset kehityskulut uhkaavat aina suoraan naisten, tyttöjen ja vähemmistöjen oikeuksia.

NAISJÄRJESTÖISSÄ ON VOIMAA – KÄYTETÄÄN SITÄ!

Salon mukaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen tarvitaan mukaan mahdollisimman paljon ihmisiä. NJKL:n yli 70 jäsenjärjestöllä on yhteensä satoja tuhansia jäseniä. Kevään tulevat eduskuntavaalit ovat tärkeät. Aija Salo kehottaa kaikkia ihmisoikeuksien puolustajia käyttämään yhteisöjensä voimaa ja myös vaikuttamaan henkilökohtaisesti.

– Jos jokainen jäsen ottaa yhteyttä yhteen tai muutamaan ehdokkaaseen, kunnanvaltuutettuun tai kansanedustajaan vuodessa ja kertoo näkemyksensä, sillä on suuri merkitys.

Tärkeä joukkovoiman osoitus on Naisjärjestöjen Keskusliiton, Naisasialiitto Unionin ja UN Women Suomen yhdessä järjestämä naistenpäivän marssi, joka järjestetään 6.3.2027.

– Kutsumme kaikkia tasa-arvon tukijoita kaduille osoittamaan yhdessä, että meitä on paljon.

Salo korostaa, että vaikuttamista tarvitaan myös vaalien välillä.

– Tasa-arvoa voidaan edistää konkreettisesti paikallisellakin tasolla esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden valtuustoissa.

Salon mukaan suomalaiset naisjärjestöt ovat myös uudistuneet ja ottaneet uusia teemoja haltuun.

– Olen erityisen iloinen siitä, että Suomessa naisjärjestöjen selvä enemmistö puolustaa transihmisten oikeuksia.

Hän näkee uuden feministisen aktivismin vahvuutena sen, että sukupuolen lisäksi huomioidaan ihmisten erilaiset taustat ja elämäntilanteet.

– Solidaarisuus on vahvaa.

HISTORIALLINEN MINNA CANTH -PALKINTO NICEHEARTS RY:LLE

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA

Minna Canth -palkinto jaettiin ensimmäistä kertaa Minna Canthin päivänä 19.3.2026 Kuopiossa, ja Nicehearts ry valittiin sen voittajaksi 137 ehdokkaan joukosta. Palkinnon hallinnoinnin vastuutahona toimii Kuopion kaupunki yhteistyökumppaneinaan Savon Sanomat ja Itä-Suomen yliopisto. Savon Sanomien ja muiden kumppanien rahoittama 35 000 euron palkinto on rahallisesti suurempi kuin Finlandia-palkinto.

Palkintoraati valitsi voittajan yksimielisesti yhdeksän ehdokkaan joukosta. Raadin puheenjohtajana toimi kuopiolaislähtöinen kirjailija **Sirpa Kähkönen**, ja sen jäsenenä oli muun muassa tasavallan presidentin puoliso **Suzanne Innes-Stubb**. Raadin mukaan Nicehearts edistää naisten ja tyttöjen asemaa, vahvistaa perheiden toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa ja tekee arvokasta työtä demokratian, tasa-arvon ja naisten aseman parantamiseksi. Lisäksi Niceheartsin arvot, tasa-arvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja varsinkin ilo sopivat hyvin Minna Canthin arvoperintöön.

NICEHEARTS-YHDISTYS TÄYTTÄÄ 25 VUOTTA

Yhdistys sai alkunsa Vantaalta vuonna 2001, ja se viettää tänä vuonna 25-vuotisjuhlavuottaan. Nicehearts auttaa tyttöjä, naisia ja perheitä löytämään paikkansa yhteiskunnassa. He järjestävät muun muassa *Tyttöjen Tiloja* ja *Naapuriäidit*-toimintaa. Järjestö toimii nykyään jo neljässä kaupungissa: Vantaalla, Espoossa, Helsingissä ja Lappeenrannassa.

Johanna Sjöholm. KUVA: MARI WAEGELEI

PERUSTAJA JOHANNA SJÖHOLM – SYDÄMELLÄ MUKANA ALUSTA ASTI

Idean äiti **Johanna Sjöholm** oli perustamassa yhdistystä 25 vuotta sitten ja toimii edelleen sen intohimoisena toiminnanjohtajana. Sjöholm on opiskellut sosiaalialaa, yrittäjyyttä ja johtamista sekä valmistunut työnohjaajaksi. Hän on myös Naisjärjestöjen Keskusliiton hallituksen jäsen vaikuttaen myös valtakunnallisesti tasa-arvoon ja naisten asemaan maassamme. Ennen Niceheartsia hän keräsi kokemusta nuorisotyöstä muun muassa Suomen Icehearts ry:ssä. Sjöholm haluaa kuitenkin korostaa, että Niceheartsin työ ei olisi mahdollista ilman ammattitaitoisia ja yhdistyksen arvopohjaan sitoutuneita työntekijöitä, toimintaa kehittäviä jäseniä, vapaa-aikaansa antavia vapaaehtoisia, yhteistyötahoja ja rahoittajia.

Sjöholm on kertonut julkisuudessa, että tieto näin ison palkinnon voitosta toi kyyneleet silmiin ja suuren onnen tunteen. Palkintorahat ovat yhdistykselle poikkeukselliset, sillä ne ovat "vapaata rahaa", jonka käytöstä yhdistys saa päättää täysin itse.

JOHANNAN TÄRKEÄ VIESTI NYKYAJASTA

Johanna Sjöholm muistuttaa, että tasa-arvotyötä tarvitaan Suomessa nyt enemmän kuin koskaan. Hänen mukaansa rasismi, yksinäisyys ja naisiin kohdistuva vihapuhe sekä väkivalta ovat lisääntyneet, ja Niceheartsin apua tarvitaan vuosi vuodelta enemmän. Huolimatta merkittävästä Minna Canth-palkinnosta Nicehearts ry:n hallitus on käynnistänyt koko henkilöstöä koskevat muutosneuvottelut. Neuvottelujen taustalla on Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) avustusten mittava vähentyminen vuodelle 2027 ja muuttuneet avustuskriteerit.

Vaikeista ajoista huolimatta Niceheartsin saama palkinto vahvistaa uskoa siihen, että tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja yhteisöllisyyden puolesta tehty työ nähdään ja sitä arvostetaan. Samalla se muistuttaa, että tulevaisuutta rakennetaan juuri tällaisilla teoilla: kohtaamalla ihmiset, vahvistamalla osallisuutta ja pitämällä kiinni toivosta myös silloin, kun ympärillä on epävarmuutta.

Marttaliiton puheenjohtaja Roosa Grönberg:

HYVÄ ARKI KUULUU KAIKILLE

Marttaliiton uusi puheenjohtaja Roosa Grönberg, 27, on aloittanut tehtävässään huhtikuussa 2026. Hän on ollut lapsesta asti innostunut Martta-teemoista ja kotona puuhailusta. Hän pitää Marttojen toiminnan voimavaroina yhteisöllisyyttä, ylisukupolvista ihmisten kohtaamista ja monipuolisen tuen tarjoamista sujuvaan arkeen.

TEKSTI: KIRSI SAND · KUVA: MARTTALIITTO

Roosa Grönberg asuu Riihimäellä. Kotiseudulle palaaminen on tuonut nuoren puheenjohtajan elämään rauhaa ja turvaa.

– Vannoin aiemmin, etten muuta takaisin hitaaseen Hämeeseen, mutta vuosi sitten kaipuu kotiseudulle oli jo todella polttava. Nyt olen rakastunut Hämeeseen uudestaan.

Roosa Grönberg työskentelee eduskunta-avustajana ja viimeistelee tuotantotalouden diplomityötään LUT-yliopistossa. Hän on suorittanut asevelvollisuuden ja on reservin korpraali. Puolison kanssa perheeseen odotetaan esikoista tammikuussa.

Grönberg kertoo olleensa kiinnostunut marttailusta jo 10-vuotiaasta saakka. Vuonna 2020 Grönberg liittyi Marttaliittoon opiskelukaupungissaan Lappeenrannassa, koska halusi oppia neulomaan villasukkaan kantapään.

– Tätä en tosiaan osaa vieläkään, mutta sen sijaan olen saanut ylisukupolvisen yhteisön, ystäviä ja tunteen kuulua johonkin. Olen oppinut valtavasti uusia taitoja. Kantapäänkin olen luvannut opetella!

Marttailu ja sen historia ovat innostaneet Grönbergiä myös yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

– Minulle marttatoiminta kiteytyy tavoitteeseemme: ”Hyvä arki kuuluu kaikille.” Se tarkoittaa arkitaitoja ruoanlaitosta ja kodin puhtaanapidosta vaatehuoltoon ja puutarhanhoitoon. Minulle se on myös omasta yhteisöstä ja ympäristöstä välittämistä.

Grönberg haluaa korostaa, ettei martaksi tullakseen tarvitse olla ”supermartta”.

– Riittää, että haluaa oppia uutta.

YHTEISÖLLISYYS ON VOIMAVARA

Marttojen toiminnassa on tärkeää taitojen ja perinteiden välittyminen sukupolvelta toiselle.

– Meidän kaikkien olisi kohdattava ylisukupolvisesti enemmän. On avartavaa ja opettavaista kuulla maailman menosta ajatuksia eri taustoista tulevilta. Meillä on paljon opittavaa toisiltamme.

Grönbergiä huolestuttaa yhteiskunnan kasvava yksilökeskeisyys.

– Jokaisen olisi hyvä kuulua johonkin yhteisöön. Se voi olla marttayhdistys, perhe, naapurit tai ystävät. Yhteisöstä huolehtiminen ja samalla itsestä huolehtiminen ei vaadi kummoisia asioita. Voisimme vaikka kutsua kylään keskellä arkea, syömään tavallista makaronilaatikkoa tiistaina. Yhdessä syömisessä vasta voimaa onkin.

Marttaliitolla on noin 35 000 jäsentä. Grönberg näkee suosion yhtenä avaimena juuri yhteisöllisyyden.

125-vuotiaalla järjestöllä on vahvat historialliset juuret.

– Alun perin järjestön nimi oli ”Sivistystä kodeille”. Haluttiin parantaa oloja kotona sekä naisten asemaa yhteiskunnassa. Liiton voimanaiset ovat jättäneet jälkensä tämänkin päivän Marttoihin. Samaan aikaan järjestö on osoittanut ajassa elämistä ja edelläkävijyyttä.

Roosa Grönberg pitää Marttaliiton voimavaroina yhteisöllisyyttä ja ihmisten kohtaamista ja tukemista ajessa.

– Marttailu maadoittaa ihanan arjen pariin. Halu tehdä itse, oppia uutta ja puuhailla omien kiinnostusten mukaan ovat asioita, jotka kestävät aikaa, Grönbeg toteaa.

Nykypäivän marttailua tukee myös digitaalinen Martta-akatemia, jossa voi osallistua verkkokursseille, seurata luentoja ja syventää osaamistaan eri arjen teemoista. Myös paikallisyhdistykset järjestävät monenlaista kurssitoimintaa.

ARJEN TAIDOT VAHVISTAVAT VARAUTUMISTA

Marttojen ammattilaiset kohtaavat työssään erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, lapsiperheistä ikäihmisiin ja kotoutuviin maahanmuuttajiin.

Taloudellisen tilanteen kiristyminen näkyy erityisesti lapsiperheissä.

– Neuvomme esimerkiksi edullisen ruoan valmistamista ja oman talouden hallinnan taitoja. Törmäämme myös yksinäisyyteen. Marttojen vahvuus on siinä, että emme tarjoa vain tietoa vaan myös kohtaamisia.

Julkisessa keskustelussa puhutaan kansalaisten varautumisesta kriisitilanteisiin. Grönberg näkee henkisen kriisinkestävyyden ja arjen taidot tärkeänä osana kriiseihin varautumista. Martat ovat pitkään korostaneet kotivaraa, jonka avulla kotona tulisi pärjätä 72 tuntia.

– Varautumisessa on kyse myös yhteisöllisyydestä. Kun tunnemme naapurimme, kuulumme yhteisöön ja osaamme auttaa toisiamme, olemme vahvempia niin arjessa kuin kriiseissäkin.

Erityisesti lapsiperheköyhyys huolestuttaa uutta puheenjohtajaa.

– Joissakin kodeissa mietitään, onko ruokaa seuraavalle päivälle. Miten ruokaa voisi olla kolmeksi päiväksi täyttämään kotivara?

KATSE TULEVAISUUTEEN

Marttaliiton tulevaisuuden Grönberg näkee valoisana.

– Tulevaisuus on valoisa, mikäli jatkamme ajassa elämistä ja olemme rohkeasti edelläkävijöitä. Samalla meidän on nojattava vahvoihin juuriimme ja luotettava ydintehtäväämme paremman arjen puolesta.

– Kroppa on hidastunut, mutta toisaalta harkintakyky ja taktiikka voivat olla paremmin kohdallaan kuin nuorena miekkailijana, sanoo Varpu Wiens.

LUONTO ELVYTTÄÄ

Luonnon hyvinvointivaikutukset eivät välttämättä perustu tietoisiin havaintoihin, vaan ympäristö voi vaikuttaa suoraan tiedostamattomiin havainto- ja säätelyjärjestelmiimme. Havainnoimme ympäristöämme jatkuvasti, ja siksi luonnon hyvinvointivaikutuksia voi syntyä myös ilman, että olemme niistä tietoisia, sanoo TtT Varpu Wiens.

TEKSTI: KAISA LAURI · KUVA: JOUKO PELLIKKA

Suomalaisen Naisliiton Minna Canth -seminaari pidettiin lokakuun alussa Torniossa. Seminaarin teema oli *Hyvinvoiva Nainen*. Terveystieteiden tohtori **Varpu Wiens** avasi osallistujille luennossaan *Kokemukselliset luontoympäristöt hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena* tutkimuksiin perustaen asioita, jotka tuottavat ihmisille hyvinvointia ja osallisuutta.

Ihmisen terveys, toimintakyky ja osallisuus rakentuvat vuorovaikutuksessa hänen elinympäristönsä kanssa. Väitöstyössään (2018) Varpu tutki pohjoissuomalaisten nuorten tyttöjen hyvinvointia pitäen punaisena lankana tyttöjen omaa kokemusta. Tulokset osoittivat hyvinvoinnin tarkoittavan pohjoissuomalaisille nuorille tytöille sitä, että he ovat terveitä, heidän elintapansa ovat suotuisia ja heillä on positiivisia kokemuksia elämästä ja sosiaalisista suhteista.

Hyvinvointia edistivät myönteiseksi ja rohkaisevaksi koettu elämäntapa sekä hyvät sosiaaliset suhteet ja miellyttävät olotilat. Sitä estivät puolestaan terveyttä heikentävät tekijät, omakohtaiset kielteiset tuntemukset, ristiriidat sosiaalisissa suhteissa ja epämieluisat ulkoiset asiat, kuten epämiellyttävät tapahtumat tai synkäksi koettu säätila. Kiinnostavaa oli ympäristön osallistava vaikutus tyttöjen hyvinvointiin. Tämä tarkoitti sopeutumista vuodenaikojen vaihteluihin; erityisesti talvisin olo koettiin alavireiseksi ja passiiviseksi. Luonto ja sen eri elementit saivat aikaan merkityksellisiä aistikokemuksia ja eheyden tunnetta. Samoin vuorovaikutus eläinten kanssa toi positiivisia tuntemuksia, kuten hyväksyntää ja lohtua.

Tutkimukset osoittavat, että luontoympäristö parantaa elpymisen ja tervehtymisen kokemusta.

– Kautta historian hoitolaitokset pyrittiin sijoittamaan niin, että luonto oli yksi hoitava elementti. Esimerkiksi Suomessa parantolat rakennettiin järven rannalle tai terveelliseen mäntymetsään, koska havupuiden tiedettiin lisäävän ilman hapekkuutta, Varpu toteaa.

Hyvä esimerkki on Paimion parantola, jossa sijainnin lisäksi rakennus itsessään toimi yhtenä parantavana elementtinä. Alvar Aalto kutsuikin rakennusta ”mediciniseksi instrumentiksi” (Wiens & al. 2021).

MATKALAUKKULAPSI

Varpun juuret ovat vahvasti isänsä puolelta Kemijoen ja äitinsä puolelta Tornionjoen varressa. Hän syntyi Keminmaassa, mutta vanhempien, lähinnä isän työ vei perhettä ympäri maailmaa.

– Olen semmoinen matkalaukkulapsi. Olen asunut useissa eri maissa ja käynyt englanninkielistä koulua. Lukion tullessa ajankohtaiseksi perheessä päädyttiin siihen, että se olisi hyvä käydä yhtäjaksoisesti yhdessä paikassa. Perheemme muutti Helsinkiin.

Lukioaikana Varpu aloitti miekkailuharrastuksen Helsingin Miekka-Miehissä. Miekkailua hän on jatkanut näihin päiviin saakka, ja ollut useita kertoja edustamassa Suomea Miekkailun EM- ja MM-kisoissa. Hänen luentonsa seminaarissa esitettiin tallenteena, koska hän oli samaan aikaan Georgiassa Miekkailun MM-kisoissa edustamassa Suomea veteraanien (yli 50 v.) naisten sarjassa.

MONESSA MUKANA

Varpu toimii tällä hetkellä Oulun Diakonia-ammattikorkeakoulussa asiantuntijatehtävässä. Työtehtävänsä lisäksi hänellä on luottamustehtäviä Diakonian tutkimuksen seuran hallituksessa ja Kirkkohallituksen diakoniatyön neuvottelukunnassa. Hän on myös osa Oulun yliopiston Lääketieteen tekniikan ja terveystieteiden tutkimusyksikössä toimivaa hoitotieteen tutkimusryhmää, joka kehittää näyttöön perustuvia yhtenäisiä käytäntöjä yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi hoitotyön eri ympäristöissä. Osana työtehtäväänsä ja myös em. tutkimusryhmän jäsenenä hän on tuottanut lukemattomia artikkeleita.

Meri-Lapissa toimivan Länsi-Pohjan miekkailuseuran puheenjohtajana Varpu on toiminut sen perustamisesta (v. 2012) lähtien. Hän on ollut pitkään myös Suomen miekkailu- ja 5-otteluliiton hallituksessa, jossa hän vastaa vastuullisuudesta, mm. ympäristöohjelmista ja Reilusta pelistä. Vuosi sitten hänet valittiin European Fencing Confederation’in jäseneksi. Komission jäsenenä hän vastaa tasa-arvo (equality) ja monimuotoisuus (diversity) -teemoista. Liikunta & tiede -lehteen hän kertoo kirjoittaneensa artikkelin siitä, miten naismiekkailu on lähtenyt kehittymään; myös miekkailu oli alkuun kielletty naisilta.

Meri-Lapin Akateemiset Naiset ry täyttää ensi vuonna 10 vuotta. Varpu oli **Lea Leminahon** kanssa perustamassa yhdistystä, ja toimi muutamia vuosia puheenjohtajanakin. Politiikkaan hän lähti pyydettynä, ja toimii nyt toista kertaa Laphan aluevaltuuston ja tarkastuslautakunnan varajäsenenä sekä hallintosääntötyöryhmän jäsenenä.

Varpu on avoin monenlaiselle. Tausta siihen löytyy sieltä, että hän on elämänsä aikana elänyt monissa kulttuureissa.

– Ihmiset ovat ihmisiä ja heidän kohtaamisensa on se ydin, toteaa Varpu.

Haastattelun lopuksi keskustelemme Suomalaisen Naisliiton Naisen ääni -verkkosivustosta. Prosessi Varpun omalle tekstille itsestään Naisten ääneen laitettiin alulle.

Varpu Wiens, 2018: Pohjoissuomalaisten nuorten tyttöjen hyvinvointi – hypoteettinen malli, Oulun Yliopisto (oulurepo.oulu.fi/handle/10024/37668)

Varpu Wiens, Saija Huhtala, Minna Manninen & Tarja Polkki, 2021: Luonnon hyvinvointivaikutukset hoivaympäristössä, Dialogi 24.9.2021 (www.diak.fi/dialogi/artikkeli/luonnon-hyvinvointivaikutukset-hoivaymparistossa/)

”JOKHAISEN MENESTYHNEEN VAIMON TAKANA ON VAIMO ITTE”

Naisliittolaisten ideoima Tornionlaakson vaimot -keskustelukammari kesän kotiseutupäivillä

TEKSTI JA KUVA: RAILI ILOLA

Yksi Tornion valtakunnallisten kotiseutupäivien 28.-30.8.2026 ohjelmista oli Suomalaisen Naisliiton Tornion yhdistyksen ideoima keskustelukammari Tornionlaakson vaimot. Se järjestettiin Tornion Kotiseutuseuran omistamassa Alatornion pitäjämuseossa.

Pitäjämuseon perimmäinen tila on naisten aineellisten kulttuurituotteiden täyttämä. Nyt kuullut kertomukset ja keskustelut Tornionlaakson naisista edustavat aineetonta kulttuuriperintöä ja ovat osa alueen mikrohistoriaa. On velvollisuus dokumentoida vaimojen tekoja ja osallistumista osaksi maamme yhteistä kertomusta. Näin sanoo tornionlaaksolainen: ”Solekko ruveta homhiin”.

Keskustelukammari Tornionlaakson vaimot keräsi kiinnostuneita kuulijoita.

”NAVETTAKIN PESTHIN”

Keskustelukammarissa kerrottiin ja poristiin vaimojen elämästä lähinnä 1900-luvulta tähän päivään saakka. Ennen tornionlaaksolainen nainen oli miehen työtoveri. Perinteisen naisen roolin lisäksi vaimot osallistuivat sadonkorjuuseen navettatöiden, ruuanlaiton, siivouksen ja lastenhoidon lomassa.

Yleisökeskustelussa yhdistyi yhtenäinen näkemys tornionlaaksolaisen vaimon syvimmästä olemuksesta: sitkeä, sinnikäs, selviytyjä, siisti. Tapakulttuuri ja arvomaailma siirtyy äidiltä tyttärelle. Yleisökysymykseen Mitä sana tornionlaaksolainen vaimo sinulle merkitsee? vastasi ruotsalainen mies: äiti. Ja näinhän se on ollut, että rajan takaa Ruotsista haettiin suomalaisia vaimoja ja vietiin vihille, koska olivat riskejä työntekijöitä eivätkä mitään hienohelmoja.

Kammarissa kerrottujen seitsemän naisen elämäkerrat poikkesivat osittain perinteisten naisten roolista. Myös Tornionlaaksosta lähdettiin maailmalle opiskelemaan, menestymään ja toteuttamaan unelmia. Yksi suurperheen äiti osallistui syrjäkylällä yhteiskunnalliseen elämään lautakunnissa. Yksi sai jopa kunnallisneuvoksen arvonimen osallisuudestaan kunnallispolitiikkaan, osa sinnitteli jokapäiväisen leivän saamiseksi ja yksi teki naisasiatyötä Yhdysvalloissa ja olipa eräs, joka perusti Alatornion Suomalaisen Naisliiton osastonkin.

KUVA: AINO KROHN

MAIJA KAUPPINEN

IN MEMORIAM

KIRJOITTAMINEN OLI ELÄMÄN VAHVAA VALTAVIRTAA

Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistyksen kunniajäsen, toimittaja **Maija Kauppinen** kuoli Hämeenlinnassa 84-vuotiaana 21.8.2026. Hän oli syntynyt 15.12.1941 Iisalmessa.

Helsingin yliopiston suomen kielen opintojen jälkeen Maijalle aukesi 1968 toimittajan ura Martta-liiton Emäntälehdessä. Sieltä hän siirtyi Pirkka-lehteen, jossa hän työskenteli 32 vuotta, viimeksi toimituspäällikkönä.

Hämeenlinnan Kaupunkiuutiset yllätti lukijat 2017, kun se kertoi, että lehden pitkäaikainen Maijan palstan pitäjä oli jo vuosikymmeniä aiemmin ollut ideoimassa suosittua Niksi-Pirkkaa Pirkka-lehteen.

Niin toimittajana kuin järjestöihmisenä Maija oli rohkea ideoija, luova persoona, jonka mietintämylly tuntui käyvän kaiken aikaa. Hän piti kirjoittamisesta. Helsingin vuosina Maija liittyi Naistoimittajat-yhdistykseen ja toimi myös sen puheenjohtajana. Yhdistyksen kunniajäsen hänestä tuli 2021.

Eläkkeelle Maija Kauppinen jäi 2004 ja muutti pian sen jälkeen puolisonsa Esko Tiilikaisen kanssa Hämeenlinnaan. Samoihin aikoihin Suomalaisen Naisliiton Helsingin yhdistyksen jäsen, naisasiaveteraani Leena Krohn otti Maijaan yhteyttä. Hän pyysi Maijaa kirjoittamaan Helsingin yhdistyksen 100-vuotishistorian. Kirja ilmestyi 2007.

Naisliitto oli siitä pitäen kiinteä osa Maijan elämää. Hänestä tuli kantava voima liitossa. Naisliiton Minna-lehden päätoimittajana hän aloitti 2008 ja vastasi lehdestä 12 vuotta.

Presidentti Sauli Niinistö myönsi Maija Kauppiselle Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan ritarimerkin 6.12.2013. Naisliiton Helsingin yhdistys perusteli anomusta sillä, että päätoimittajana Maija Kauppinen oli kehittänyt Minnasta naisten asemaa monipuolisesti tarkastelevan julkaisun. Minna on yksi harvoista Suomessa enää julkaistavista naisasialehdistä.

Maija Kauppinen oli myös Suomalaisen Naisliiton kunniajäsen. Hän toimi Naisliiton puheenjohtajana neljä vuotta vuodesta 2009. Hämeenlinnan yhdistystä hän johti sen jälkeen kuusi vuotta.

Alku tälle jaksolle oli dramaattinen. Maija Kauppinen ryhtyi pelastamaan hiipunutta Hämeenlinnan yhdistystä, jonka lopettamisesta oli jo sovittu. Hän sai Naisliitolta luvan ottaa Helsingin yhdistyksen jäsenyyden lisäksi puheenjohtajuuden Hämeenlinnassa. Lopetuspäätös peruttiin. Uuden vetäjän johdolla Hämeenlinnasta tuli liiton aktiivisimpia yhdistyksiä. Ja Maijasta sukeutui näkyvä ja aktiivinen hämeenlinnalainen.

Suomalainen Naisliitto täytti 110 vuotta 2017. Maija Kauppinen oli jälleen juhlakirjan toimittaja ja kirjoitti siitä ison osan samalla, kun ohjasi kymmenkuntaa muuta kirjan kirjoittajaa.

Maija Kauppinen toimi Naisliiton useissa työryhmissä ja toimikunnissa. Perustamisesta alkaen hän vaikutti etenkin Naisten Äänen ja Saavutettavuus-toimikunnan työn kehittämiseen.

Maija kirjoitti paljon, lehtijuttuja ja tietokirjoja. Hän oli myös kulttuurin suurkuluttaja. Ylä-Savon suku ja laaja ystäväjoukko olivat tärkeitä.

Maija Kauppinen jää mieleen hienona, viisaana ihmisenä.

KIRSTI POHJONEN

JUHLAVUOSI KOKOSI YHTEEN MENNEISYYDEN, NYKYISYYDEN JA TULEVAISUUDEN

Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys juhli 30-vuotista taivaltaan Raatihuoneella

TEKSTI: SIRU HANNULA · KUVAT: MERCEDES ALBA

Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys juhli 30-vuotista taivaltaan Hämeenlinnan Raatihuoneen juhlasalissa 26. syyskuuta 2026. Kyseessä oli tavallaan kahdesti syntyneen yhdistyksen merkkivuosi: yhdistys perustettiin ensimmäisen kerran vuonna 1907, samana vuonna kuin Suomalainen Naisliitto, mutta toiminta myöhemmin päättyi. Uudelleen yhdistys perustettiin vuonna 1996, ja nyt juhlittiin sen 30-vuotista toimintaa.

Juhlatilaisuuden puhujina olivat valtiotieteen tohtori, kirjailija ja sotahistorioitsija **Sari Näre** sekä filosofian maisteri, tietokirjailija ja viestintäasiantuntija **Katleena Kortesuo**. Musiikista vastasivat pianotaiteilija **Tuukka Vähätalo** ja lauluyhtye Olennainen. Tilaisuuden juontajana toimi **Ritva Karinsalo**. Tilaisuudessa Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja **Nuppu Rouhiainen** ja Hämeenlinnan yhdistyksen puheenjohtaja **Pirkko Keskinen** luovuttivat Suomalaisen Naisliiton kultaiset ansiomerkit pitkäaikaisesta ja ansiokkaasta työstä yhdistyksen hyväksi **Ritva Rysälle** ja **Heli Eskolinille**.

Juhlan mahdollistivat tuellaan Hämeenlinnan kaupunki ja Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö sr.

Vuonna 1996 yhdistyksen uudelleen perustamisen käynnisti Hämeenlinnaan palannut **Tertu von Weissenberg**, joka kutsui koolle joukon tasa-arvon, sivistyksen ja itsensä kehittämisen teemoista kiinnostuneita naisia. Yhdistyksen toimintaa ovat vuosien varrella johtaneet muun muassa Ritva Rysä, Heli Eskolin, Maija Kauppinen ja Ritva Karinsalo. Nykyisin puheenjohtajana toimii Pirkko Keskinen.

Yhdistyksen tunnetuimpia toimintamuotoja on ollut Minna Canthin mukaan nimetty Minnan Salonki, joka on tuonut toimintaan uusia jäseniä ja keskustelijoita. Myös yhteistyö alueen kulttuuri- ja naisjärjestöjen kanssa on vahvistanut yhdistyksen asemaa aktiivisena yhteiskunnallisena toimijana. Viime vuosien näkyvimpiin hankkeisiin kuuluu Naisten Ääni -verkkosivuston ympärille rakentunut kirjoitus- ja näyttelytoiminta, jossa paikallisten naisten elämäntarinoita on tuotu esille niin kirjastoissa kuin erilaisissa yleisötapahtumissakin.

SODAT JÄTTÄVÄT JÄLKENSÄ SUKUPOLVIIN

Juhlapuheessaan Sari Näre tarkasteli sotien vaikutuksia suomalaisiin erityisesti naisten, lasten ja perheiden näkökulmasta. Hänen viestinsä oli, että sotien seuraukset eivät pääty aselepoon eivätkä kosketa vain veteraaneja.

– Sodat ovat suoranaista astumista traumaan, Näre totesi.

Puhe perustui hänen tutkimuksiinsa ja teokseensa *Sodat esiäitieni silmin*, jossa sodan vaikutuksia tarkastellaan sukupolvien yli ulottuvina kokemuksina. Näreen mukaan suomalaisessa yhteiskunnassa näkyvät edelleen vuosisatojen aikana syntyneet sukupuoli- ja sukupolvitraumat.

Puheessa palattiin 1700-luvun alkuun ja Suuren Pohjan sodan aikaan. Erityisesti isovihana tunnettu miehityskausi jätti syvät jäljet suomalaisten yhteiseen muistiin. Näre kertoi esi-isästään **Lars Jämsénistä**, joka joutui teini-ikäisenä sotavangiksi Venäjälle useiksi vuosiksi. Henkilökohtainen sukutarina kuvasti laajempaa kansallista tragediaa, jossa tuhansia suomalaisia kaapattiin kodeistaan ja erotettiin perheistään.

Kuvassa oikealla Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja Nuppu Rouhiainen, keskellä Hämeenlinnan yhdistyksen puheenjohtaja Pirkko Keskinen. Kuvassa myös hallituksen jäsenet Aino Krohn (edessä vas.), Siru Hannula (takana vas.) ja Tuulikki Grandell. Kuvasta puuttuvat hallituksen jäsenet Ritva-Liisa Aho ja Kukka Lehmusvirta.

Ritva Rysälle (oik.) ja Heli Eskolinille ojennettiin Suomalaisen Naisliiton kultaiset ansiomerkit.

VTT Sari Näre puhui sotien vaikutuksista yli sukupolvien.

Näre muistutti, että sodan keskellä kärsivät usein eniten ne, jotka eivät kanna aseita. Naiset ja lapset jäivät väkivallan, pelon ja epävarmuuden keskelle. Selviytyäkseen ihmiset pakenivat metsiin, piilopirtteihin tai jopa Ruotsiin saakka.

Erityisen painokkaasti Näre puhui sodan vaikutuksesta perhesuhteisiin.

– Sotien keskeinen vaikutus siviileihin on äitiyden rikkominen.

Kun kaikki voimavarat kuluvat hengissä selviytymiseen, turvallinen vuorovaikutus vanhempien ja lasten välillä voi katketa. Näreen mukaan monet suomalaisen tunne- ja kiintymyssuhdekulttuurin piirteet voivat juontaa juurensa juuri tällaisiin sukupolvien yli periytyviin kokemuksiin.

Puheessaan hän nosti esiin myös aiheen, josta historiankirjoituksessa on puhuttu liian vähän: naisiin kohdistuneen seksuaalisen väkivallan. Näre muistutti, että raiskaukset, pakkosuhteet ja muu hyväksikäyttö ovat kuuluneet sodankäynnin varjoihin kautta historian.

Samalla hän korosti lottien ja muiden naisten merkitystä sodan aikana sekä muistutti, että heidän työnsä arvoa ei aina ole osattu tunnustaa.

Vaikka puheen aihe oli raskas, sen lopussa katse kääntyi selviytymiseen. Näre korosti yhteisöllisyyden, myötätunnon ja mentalisaation merkitystä. Kyky nähdä toinen ihminen ihmi-

senä vaikeissakin tilanteissa vahvistaa sekä yksilöiden että yhteisöjen selviytymiskykyä.

Puheen keskeiseksi viestiksi nousi ajatus siitä, että menneisyyden ymmärtäminen auttaa myös nykyisten kriisien käsittelyssä. Sukupolvien yli kulkevia haavoja voidaan tunnistaa, käsitellä ja lopulta myös parantaa.

TASA-ARVO ON SILTOJEN RAKENTAMISTA

Toisen juhlapuheen pitänyt Katleena Kortesuo lähestyi juhlan teemaa tulevaisuuteen suuntautuvasta näkökulmasta. Hän kuvaili Hämeenlinnaa siltojen kaupungiksi, jonka historia ja nykyisyys rakentuvat erilaisten yhteyksien varaan.

Kortesuo käytti siltaa vertauskuvana tasa-arvolle.

– Tasa-arvo on siltojen rakentamista.

Kuten kaarisilta pysyy koossa tarkasti suunniteltujen tukirakenteiden avulla, myös yhteiskunta tarvitsee rakenteita, jotka yhdistävät ihmisiä toisiinsa. Silta ei synny sattumalta, vaan huolellisen suunnittelun ja yhteistyön tuloksena.

Kortesuo muistutti, että yhteiskunnallisten siltojen rinnalla tarvitaan myös sosiaalisia siltoja.

– Voit aina soittaa jollekin ja kysyä, mitä kuuluu.

Pienetkin yhteydenotot vahvistavat yhteisöllisyyttä ja luovat tunnetta siitä, ettei kukaan jää yksin.

VARAUTUMINEN LUO TURVALLISUUTTA

Puheen toiseksi pääteemaksi nousi varautuminen. Kortesuon mukaan varautuminen tapahtuu kotona, kehossa ja mielessä. Hän rinnasti yksilön varautumisen yhteiskunnan huoltovarmuuteen ja korosti, että turvallisuus syntyy ennakoinnista.

Kortesuo kiteytti ajatuksensa osuvasti: tasa-arvo on varautumista ja varautuminen on tasa-arvoa.

Hänen mukaansa mielenrauha ja merkityksellisyyden kokemus rakentuvat silloin, kun sekä yhteiskunnan rakenteet että ihmisten oma toimintakyky ovat kunnossa. Kortesuon mukaan toisin sanoen, kun tasa-arvo ja varautuminen ovat kohdillaan.

Juhlan tunnelmaan sopi lauluyhtye Olennaisen herkkä esitys, jossa korostuivat toivo, tulevaisuususko ja yhdessä rakentamisen ajatus. Samat teemat kulkivat vahvasti myös Kortesuon puheessa.

Puheensa lopuksi hän kannusti kuulijoita tarkastelemaan omaa arjen varautumistaan yksinkertaisten kysymysten avulla.

– Millä tekisin ruoan, jos sähköt menisivät poikki?

KATSE JUHLAVUOTEEN

Juhlavuosi ei jää Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistyksen ainoaksi merkkipaaluksi. Vuonna 2027 tulee kuluneeksi 120 vuotta sekä Suomalaisen Naisliiton että Hämeenlinnan yhdistyksen ensimmäisestä perustamisesta.

Kolmen vuosikymmenen aikana uudelleen perustettu yhdistys on kasvanut aktiiviseksi paikalliseksi vaikuttajaksi, joka edistää sivistystä, tasa-arvoa ja kulttuuria. Raatihuoneella juhlittu merkkivuosi osoitti, että yhdistyksen toiminta rakentaa edelleen samoja siltoja, joiden varaan se perustettiin yli vuosisata sitten: yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen.

YHTEISÖSTÄ VOIMAA JO 30 VUOTTA

Ritva Rysä on nähnyt naisjärjestötoiminnan merkityksen vuosikymmenestä toiseen

TEKSTI: SIRU HANNULA · KUVA: MERCEDES ALBA

Kun Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys perustettiin uudelleen vuonna 1996, mukana oli seitsemän aktiivista naista rakentamassa toimintaa uudelle pohjalle. Yksi heistä oli **Ritva Rysä**.

Kolme vuosikymmentä myöhemmin Rysä on edelleen mukana toiminnassa. Alkuperäisistä perustajajäsenistä hänen lisäkseen yhdistyksessä vaikuttavat edelleen **Heli Eskolin** ja kunniapuheenjohtaja **Terttu von Weissenberg**.

Pitkäaikaisesta työstään yhdistyksen hyväksi Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys palkitsi Ritva Rysän kultaisella ansiomerkillä.

Mutta mikä on saanut hänet pysymään mukana toiminnassa jo 30 vuoden ajan?

ENERGISET NAISET JA YHTEINEN ARVOPOHJA

Rysän mukaan vastaus löytyy ihmisistä ja yhteisistä arvoista.

– Yhdistys on ennen kaikkea antanut mahdollisuuden tavata energisiä naisia. Yhdistyksen kantava ajatus on ollut antaa tietoa kulttuurista ja ajankohtaisista asioista vuosittain vaihtuvien teemojen kautta, hän kertoo.

Ritva Rysä.

Yhdistyksen arvot ovat olleet hänelle aina tärkeitä.

– Naisten aseman edistäminen koulutuksessa, perhe-elämässä ja työelämässä on minulle sydämen asia. Olemme vuosien aikana saaneet paljon tietoa erilaisista aiheista ja kuulleet asiantuntijoita esimerkiksi ikääntyvien naisten arkeen liittyvistä käytännön asioista. Suomalainen Naisliitto on lähes 120-vuotisen historiansa ajan nostanut esiin tasa-arvon ja naisten aseman kysymyksiä.

Rysä näkee kuitenkin, että tasa-arvokehitys ei ole kaikilta osin edennyt toivottuun suuntaan.

– Minusta tuntuu, että olemme ottaneet myös askelia taaksepäin. Sama ilmiö näkyy tällä hetkellä laajemminkin länsimaissa.

YHTEISÖLLISYYTTÄ VASTAPAINOKSI YKSILÖKESKEISYYDELLE

Rysä pohtii myös tämän ajan yhteiskunnallisia muutoksia. Häntä huolestuttaa erityisesti yhteisöllisyyden heikkeneminen ja yksilökeskeisyyden korostuminen.

Sosiaalinen media ja nuorten vaikuttajien luoma kulttuuri voivat hänen mukaansa ohjata ajattelua suuntaan, jossa yhteisöjen merkitys unohtuu.

– Meidän pitäisi vahvistaa tällaisten yhdistysten voimaa yhteisöinä. Ne tarjoavat vertaistukea ja mahdollisuuden kohdata ihmisiä erilaisissa elämäntilanteissa. Sosiaalisessa mediassa korostuva yksilökeskeisyys hämmentää minua. Sen vaikutus ihmisen kasvun ja vahvistumisen välineenä voi olla jopa päinvastainen kuin mitä tavoitellaan.

Hänelle yhdistys on ollut vuosien aikana tärkeä voimavara.

– Minulle tämä yhteisö on antanut voimaa. Olen saanut tavata erilaisista taustoista tulevia ja erilaisia persoonallisuuksia edustavia naisia. Yhdistys on yhteisö, joka pitää kiinni ajassa.

ELÄMÄ ON VALINTOJA

Pitkän työuran tehnyt Rysä ei ole menettänyt energiaansa.

– Minulla on 43 vuotta työuraa takana, ja koen, että minulla on virtaa edelleen. Yksi energian lähteistä on ollut tämä yhdistys.

Elämänsä suuntaa pohtiessaan hän palaa usein isänsä vuosikymmeniä sitten antamaan neuvoon, joka on kulkenut mukana läpi elämän.

Kun nuori Ritva lähti opiskelemaan, isä lausui sanat, jotka ovat jääneet pysyvästi mieleen:

– Elämä on tienhaaroja ja valintoja, mutta ei voi valita ennen kuin on mistä valita.

Ehkä juuri siinä kiteytyy myös hänen 30-vuotinen matkansa yhdistyksessä: avoimuus uusille mahdollisuuksille, ihmisille ja yhteisöille, jotka rikastuttavat elämää ja auttavat löytämään uusia suuntia myös vuosikymmenten jälkeen.

Professori Hanna Smith Vaasan yliopiston edustalla.

Työelämän professori Hanna Smith:

TURVALLISUUS SYNTYY LUOTTAMUKSESTA

Epävarmuuden aika kysyy rohkeutta, yhteistyötä ja kykyä pitää huolta toisistamme. Turvallisuuden asiantuntija, työelämän professori, VTT Hanna Smith Vaasan yliopistosta muistuttaa, että tulevaisuutta rakennetaan luottamuksella – ja siinä työssä naisia tarvitaan kaikkialla.

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA · KUVA: RIIKKA KALMI / VAASAN YLIOPISTO

Uutiset tuovat kotiin sodan, ilmastonmuutoksen, teknologian vauhdin, talouden epävarmuuden ja demokratioiden koettelemukset. Ei ihme, että moni kysyy, mihin voi enää luottaa ja millaiseksi tulevaisuus rakentuu. Työelämän professori **Hanna Smith** ei vähättele epävarmuutta. Hänen mukaansa elämme murroskautta, jossa vanha järjestys horjuu ja uutta vasta etsitään.

Samalla Smith muistuttaa, ettei historia tunne vain vakaita aikoja.

– Historiallisesti meillä on aina ollut aikakausia, joissa on ollut isoja tuulia, hän sanoo.

Kylmän sodan aikana elettiin ydinsodan uhan varjossa; nykyajan uhkia on paljon, mutta niihin liittyy myös konkreettisia vaikutusmahdollisuuksia.

PELON SIJAAN TARVITAAN TOIMINTAKYKYÄ

Smithin mukaan suurin väärinkäsitys on ajatus siitä, että maailma olisi nyt yksiselitteisesti turvattomampi kuin koskaan aikaisemmin. Vaarallista on myös tunne, ettei mihinkään voi vaikuttaa. Juuri silloin tarvitaan kykyä erottaa pelko todellisista riskeistä – ja rohkeutta toimia.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on muuttanut Eurooppaa tavalla, jonka vaikutukset näkyvät pitkään. Smithin mukaan Euroopan Unioni on kriisissä löytänyt yhteistä toimintakykyä erityisesti turvallisuuspolitiikassa. Euroopan vahvuus ei kuitenkaan nojaa vain sotilaalliseen varautumiseen: myös taloudellinen painoarvo antaa neuvoteluvoimaa ja mahdollisuuden vaikuttaa maailmanpolitiikan suuntaan.

Sodan jälkeinen aika voi silti osoittautua Euroopalle vaikeaksi. Yhtenäisyys ei ole itsestäänselvyys, vaan sitä on rakennettava jatkuvasti. Myös Suomen asemaa Smith kuvaa haastavaksi mutta ei toivottomaksi. Venäjä-suhde, kansainvälisen kaupan muutokset ja vientivetoisen talouden riippuvuus maailmasta tekevät tulevista vuosista vaativia, mutta Suomella on osaamista ja uskottavuutta, joita nyt tarvitaan.

TURVALLISUUS KUULUU MYÖS NAISILLE

Turvallisuuspolitiikka on ollut pitkään miesvaltainen ala, mutta Smithin mukaan vanha mielikuva on liian kapea. Kun turvallisuus ymmärretään kokonaisturvallisuutena, se ei ole vain sotilaallista voimaa tai valtioiden päätöksiä. Se on myös arjen vakautta, luottamusta, osaamista, teknologiaa, yhteisöjä ja kykyä toimia yhdessä.

– Kumpikaan puoli ei selviydy yksinään, Smith tiivistää.

Pieni maa tarvitsee koko väestönsä osaamisen. Naisia tarvitaan turvallisuuden kaikilla tasoilla: päätöksenteossa, tutkimuksessa, teknologiassa, viestinnässä, kriisinkestävyydessä, vapaaehtoistyössä ja arjen verkostoissa.

> *Naisia tarvitaan turvallisuuden kaikilla tasoilla.*
>
> HANNA SMITH

Myös sodankäynnin ja uhkakuvien muutos avaa uusia näkymiä. Droonit, kyberympäristöt, tiedustelu ja teknologia korostavat yhä enemmän osaamista, yhteistyötä ja nopeaa ajattelua. Turvallisuuden tulevaisuus ei rakennu yhdenlaiselle toimijuudelle, vaan monenlaiselle osaamiselle.

LUOTTAMUS ON ARJEN TURVALLISUUTTA

Smithin ajattelussa turvallisuus alkaa läheltä. Se näkyy siinä, luotammeko toisiimme, uskallammeko pyytää apua ja pystymmekö toimimaan yhdessä myös silloin, kun tilanne ympärillä kiristyy. Kokonaisturvallisuus ei ole vain viranomaisten suunnitelmia, vaan myös kansalaisyhteiskunnan voimaa.

Juuri tässä naisten järjestöillä ja yhteisöillä on Suomessa pitkät juuret. Ne ovat rakentaneet sivistystä, osallisuutta ja luottamusta aikana, jolloin oikeudet eivät olleet itsestäänselviä. Sama työ jatkuu nyt uudessa ympäristössä: miten luomme arkeen luottamusta, joka kantaa myös kriiseissä?

TULEVAISUUSUSKO ON MYÖS TURVALLISUUSTEKO

Epävarmuuden keskellä Smith palaa toivoon. Hänelle se ei ole sinisilmäisyyttä, vaan toimintakykyä. Ihminen tarvitsee uskoa siihen, että tulevaisuudessa on mahdollisuuksia – ja kokemuksen siitä, ettei hän ole muutosten keskellä yksin.

Suomalaisille naisille Smithin viesti on rohkaiseva mutta velvoittava. Tasa-arvossa on kuljettu pitkä matka, mutta se ei ole valmis tai pysyvä tila.

– Miten omalta osaltaan arjessa vie eteenpäin tasa-arvoa nykypäivänä? Smith kysyy.

Kysymys jää soimaan myös lukijalle: turvallisuus ja tasa-arvo syntyvät siinä, miten toimimme toistemme kanssa joka päivä.

NAISTEN VALMIUSLIITTO – KAIKEN VARALTA!

Vapaaehtoisuus kannattelee yhteiskuntaa, mutta auttamisen halu tarvitsee rinnalleen koulutusta, yhteistyötä ja ennalta sovittuja tehtäviä.

TEKSTI: PIA LINDELL · KUVA: NAISTEN VALMIUSLIITON KUVAPANKKI

VAPAAEHTOISUUS ON SUOMALAISEN YHTEISKUNNAN HILJAINEN VOIMA

Kun yhteiskuntaa kohtaa häiriö tai poikkeusolo, huomio kiinnittyy ymmärrettävästi viranomaisiin ja ammattilaisiin. Heidän rinnallaan toimii kuitenkin valtava joukko ihmisiä, joiden merkitys jää liian usein näkymättömäksi – vapaaehtoiset.

Naisten Valmiusliitossa (NVL) tehtävämme on vahvistaa tätä voimavaraa. Koulutamme naisia arjen turvallisuuteen ja erilaisissa häiriötilanteissa toimimiseen. Samalla yritämme muistuttaa monissa yhteyksissä tärkeää viestiä: naisten osaamista, toimintakykyä ja auttamisen halua ei saa unohtaa silloin, kun yhteiskunnan normaali arki järkkyy.

NASTA-HARJOITUKSET

Naisten Valmiusliitto on valtakunnallinen koulutusorganisaatio. Järjestämme vuosittain kaksi suurta NASTA-harjoitusta ja useita pienempiä PikkuNASTA-harjoituksia eri puolilla Suomea yhdessä Maanpuolustuskoulutuksen kanssa ja Puolustusvoimien tuella.

Yksi NASTA-harjoitus kokoaa yhteen noin 100–350 naista. Harjoitus muodostuu tavallisesti 4–10 eriteemaisesta kurssista. Osallistuja voi syventää osaamistaan valitsemassaan aiheessa, mutta harjoituksen vaikutus ulottuu yksittäisiä taitoja paljon pidemmälle. Tavoitteena on myös vahvistaa sekä kriisinsietokykyä että maanpuolustustahtoa.

Valmiusliittolaisia leirioloissa NASTA-harjoituksessa.

Vapaaehtoiset naiset suunnittelevat ja toteuttavat harjoituksen. Jokainen harjoitus on konkreettinen osoitus siitä, kuinka paljon vastuuta, osaamista ja yhteistä hyvää vapaaehtoisuuteen voi sisältyä.

KRIISINSIETOKYKY KASVAA TEKEMÄLLÄ

Resilienssistä puhutaan paljon, mutta kriisinsietokyky ei synny pelkistä sanoista. Sitä voi kehittää hankkimalla tietoja ja taitoja, harjoittelemalla sekä kohtaamalla tilanteita, joissa kaikki ei tapahdu omien tottumusten mukaan.

NASTA-harjoituksessa mukavuusalueen raja voi tulla vastaan kasarmin tupamajoituksessa, puolijoukkueteltassa tai siinä, ettei kahvia ole saatavilla juuri silloin, kun sitä itse haluaisi. Nämä pieniltä kuulostavat tilanteet opettavat joustavuutta ja kykyä toimia ryhmässä.

Varuskunnan portilla oma arki jää hetkeksi taakse. Harjoituksessa toimitaan ryhmässä yhdessä usein ennestään tuntemattomien ihmisten kanssa. Juuri siinä syntyy jotain arvokasta: luottamusta omiin kykyihin, kokemusta ryhmän voimasta ja ymmärrystä siitä, että vaikeassakin tilanteessa voi toimia rakentavasti.

VAPAAEHTOISET TARVITSEVAT PAIKAN OSANA KOKONAISTURVALLISUUTTA

Suomen vahvuus on kokonaisturvallisuuden malli ja viranomaisten välinen yhteistyö. Kolmannen sektorin toimijat ja erityisesti siviilinaiset tulisi ottaa nykyistä paremmin huomioon varautumisessa.

Työssäni kohtaan jatkuvasti naisia, joilla on sekä kykyä että vahva halu toimia yhteiskunnan hyväksi. Viranomaisten olisi tärkeää tunnistaa jo ennalta tehtävät, joissa vapaaehtoiset voivat tukea ammattilaisia etenkin pitkittyneissä häiriötilanteissa. Kun tehtävät tiedetään ajoissa, niihin voidaan kouluttaa ennen kriisiä. Samalla syntyy luottamusta, jota ei voi rakentaa kiireessä vasta tilanteen ollessa päällä.

OSAAMINEN NÄKYVIIN YHTEISEN REKISTERIN AVULLA

Kriisin keskellä monelle on henkisesti tärkeää tietää, että hän voi auttaa. Auttamisen halu ei kuitenkaan yksin riitä, jos osaamista ja käytettävyyttä ei tunneta tai vapaaehtoista ei osata ohjata oikeaan tehtävään.

Naisten Valmiusliitto on pitkään esittänyt Suomeen keskitettyä vapaaehtoisten osaamisrekisteriä viranomaisten avuksi. Rekisteriin voitaisiin koota tieto ammatin ja koulutuksen kautta syntyneestä osaamisesta. Tällä hetkellä erilaisia rekistereitä on useita, mutta kokonaiskuva puuttuu. Siksi emme aina tiedä, löytyykö yhteen tehtävään kymmenen ihmistä vai onko sama ihminen sitoutunut kymmeneen eri tehtävään.

Keskitetty kokonaisturvallisuusrekisteri kokoaisi osaamisen sekä halukkuuden, helpottaisi ennakointia ja vahvistaisi vapaaehtoistoiminnan vaikuttavuutta. On merkittävää, että asia on kirjattu hallitusohjelmaan. Se tarjoaa mahdollisuuden siirtyä puheesta rakenteisiin.

LAAJA VERKOSTO

Naisten Valmiusliitto ry on vuonna 1997 perustettu valtakunnallinen yhteistyöjärjestö. Liiton muodostaa kymmenen naisten vapaaehtoista maanpuolustus- ja kokonaisturvallisuustyötä tekevää jäsenjärjestöä, joissa toimii yhteensä yli 100 000 naista.

Jäsenjärjestöjämme ovat Finlands svenska Marthaförbund, Maa- ja Kotitalousnaisten Keskus, Maanpuolustuskiltojen liitto, Maanpuolustusnaisten Liitto, Marttaliitto, Pelastakaa Lapset, Reserviläisliitto, Sotilaskotiliitto, Suomen Lottaperinneliitto ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö.

Tämän verkoston merkitys on suuri. Se yhdistää erilaiset taustat, osaamiset ja toimintamuodot yhteiseen tavoitteeseen: turvallisempaan Suomeen.

VALMIUS SYNTYY ENNEN KUIN SITÄ TARVITAAN

Turvallisuus ei ole vain viranomaisten tehtävä, eikä kriisinsietokyky rakennu kriisin alettua. Se syntyy arjessa, koulutuksissa, yhdistyksissä ja ihmisten välisessä yhteistyössä.

Naisten Valmiusliiton merkitys on siinä, että tarjoamme naisille konkreettisen väylän oppia, harjoitella ja toimia. Samalla rakennamme siltaa vapaaehtoisten, järjestöjen ja viranomaisten välille.

Kun nainen löytää omat voimavaransa ja paikkansa yhteisessä varautumisessa, vaikutus ulottuu hänen lähipiiriinsä, yhteisöönsä ja lopulta koko yhteiskuntaan. Siksi vapaaehtoisuuteen ja naisten valmiuksiin panostaminen ei ole sivurooli turvallisuudessa. Se on olennainen osa Suomen kriisinkestävyyttä.

Kirjoittaja Pia Lindell on Naisten Valmiusliitto ry:n toiminnanjohtaja

PITKÄ MATKA

LAATOKALTA LAKEUDELLE

– Merja Mäki kirjoittaa naisten vaietuista sotakokemuksista

Merja Mäen kirjoittamat sotahistorialliset romaanit antavat äänen kahden nuoren naisen sotakokemuksille. Ennen lintuja (2022) ja Itki toisenkin (2024) kertovat Allin ja Larjan tarinat. Naisten kokemuksissa avautuu näkymä menetyksiin, selviytymiseen ja rakkauteen, joka syttyy kriisiaikojen keskellä. Kerronnan alla soi tummankaihoisa perussävel – ikävä menetettyyn Karjalaan.

TEKSTI: KIRSI SAND · KUVA: LIISA VALONEN / GUMMERUS

Kirjailija Merja Mäelle lukijoiden omat tulkinnat ovat yksi työn hienoimmista puolista.

Kirjoittaminen on kulkenut kirjailija **Merja Mäen** mukana lapsuudesta saakka. Jo ennen kuin hän osasi itse kirjoittaa, hän keksi tarinoita, jotka hän saneli läheistensä kirjattaviksi. Vuosien mittaan kirjoittamisesta tuli ammatti, kun äidinkielen ja kirjallisuuden opettajan työ vaihtui päätoimiseksi kirjailijan työksi.

Romaani *Ennen lintuja* sai Aamulehden Tulenkantajat-palkinnon, ja romaanista nähtiin dramatisointi Seinäjoen kaupunginteatterissa vuonna 2023. *Itki toisenkin* toi Pohjalaisen kirjallisuuspalkinnon. Mäki sai romaaneistaan myös Kauhavan kaupungin kulttuuripalkinnon.

SOTA-AIHE VAATI KYPSYMISTÄ

– Tiesin aina, että haluan kirjoittaa sodasta. Kuitenkin tunsin, että minun täytyy kypsyä sekä ihmisenä että kirjoittajana, jotta kykenen muodostamaan oman teesini paljon käsitellystä aiheesta, Merja Mäki sanoo.

Työ on edellyttänyt perusteellista taustatutkimusta, *Ennen lintuja* -romaania varten viiden vuoden ajan, *Itki toisenkin* -romaania varten kaksi vuotta.

– Luin sota-aiheesta asiatekstejä, aikalaiskertomuksia, kirjeitä ja päiväkirjoja. Katselin SA-kuva-arkistoa, vierailin museoissa ja haastattelin aikalaisia sekä asiantuntijoita. Tutkin myös, miten taide käsittelee sotaa. Faktantarkistus jatkuu koko kirjoitusprosessini ajan, Merja Mäki kertoo.

TARINOITA VOI KERTOA MONIN TAVOIN

Kirjoittaminen merkitsee Merja Mäelle ennen kaikkea heittäytymistä ja eläytymistä. Kohtaukset syntyvät mielessä elokuvan kaltaisina ja kuvaus alkaa syventyä kirjoittamisen edetessä.

Kirjailijan arjessa vaihtelee kaksi ääripäätä.

– Toisinaan kirjoitan pitkiä aikoja yksinäisyydessä. Toisinaan taas esiinnyn ja tapaan valtavan määrän ihmisiä kerralla.

– Olen päässyt seuraamaan, kun romaanejani käännetään ja dramatisoidaan näytelmäksi. Kun olen nähnyt läheltä muiden taiteilijoiden työskentelyä, olen oppinut, että tarinoita voi kertoa monin tavoin, ja lumovoima on sama.

ALLIN TARINA ELÄÄ LUKIJAN MIELESSÄ

Ennen lintuja -romaani on nuoren Allin kasvutarina. Alli ja hänen raskaana olevan Sylvi-kälynsä lähtevät pitkälle ja uuvuttavalle evakkomatkalle Laatokan Karjalasta kohti Etelä-Pohjanmaata. Talvijäisellä evakkotiellä Alli vakuuttaa heidän palaavan vielä Karjalaan – keväällä, ennen muuttolintuja. Perillä löytyy rakkaus pohjalaiseen Vilhoon. Vierailla lakeuksille rakentuu uusi elämä, mutta koti-ikävä painaa.

Romaanin henkilöt jäävät väkevästi lukijan mieleen. Juuri lukijoiden omat tulkinnat ovat kirjailijalle yksi työn hienoimmista puolista.

– Monesti lukija kertoo tulkinnoistaan eri tavalla kuin itse ajattelen. On kuin seisoisimme saman metsälammen reunalla, ja hän esittelee minulle heijastuksen, vähän erilaisen näkymän kuin omani.

Silloin tarina ei enää kuulu vain kirjailijalle.

– Kun lukija tulkitsee, hän rakentaa teokselle vielä yhden tason, ja vasta silloin romaanini on valmis.

SODAN VARJOT, JOISTA EI PUHUTA

Mäen romaanit puhuvat juurista ja siitä, mitä tapahtuu, kun kotiseutu on jätettävä ja tuttu maailma katoaa ympäriltä.

– *Ennen lintuja* -romaani ilmestyi kuukausi ennen kuin Venäjä aloitti täysmittaisen hyökkäyssodan Ukrainassa. Kirjailijavierailuillani olen huomannut, että hyökkäys aktivoi oman kansallisen, ylisukupolvisen sotatraumamme. Yleisötilaisuuksissa lukijoilla on valtava tarve puhua omakohtaisista tai suvun sotakokemuksista. Jotkut puhuvat ensimmäistä kertaa, Merja Mäki kuvailee.

Vaikka sodan kokemuksista on perheissä vaiettu, niiden vaikutukset ovat voineet siirtyä seuraaville sukupolville ilman sanoja.

– Jotkut lukijani ovat kertoneet, että romaanini ovat antaneet sanoja epämääräisiksi jääneille sodan jäljille.

LARJAN MAAILMASSA KANSANUSKO KULKEE SODAN RINNALLA

Romaanissa *Itki toisenkin* on mystiikkaa päähenkilön Larjan itkuvirsilahjan myötä. Hän tuntee kansanuskomusten, luonnonhenkien ja haltioiden maailman. Sodan keskelläkin tämä toinen todellisuus seuraa häntä.

Itkuvirsiperinteeseen kirjailija perehtyi perusteellisesti. Hän kokeili äänellä itkemistä itse opettajan ohjauksessa. Kokemus ei kuitenkaan ollut helppo.

– Tuntui vaikealta heittäytyä, ja opettajani ehdotti, että ensi kerralla menisin yksinäni metsään itkemään puille.

Itki toisenkin on itsenäinen romaani, mutta kytkeytyy edelliseen teokseen. Henkilöiden kohtalot kietoutuvat toisiinsa, kun Larja kohtaa Allin veljen Tuomaksen. Syntymättömän lapsensa kanssa hän lähtee pommien repimälle matkalle rajan yli Suomeen. Hänen viimein saapuessaan Allin ja Vilhon luo on kuin lukijakin pääsisi kotiin. Lakeuksille – sielläkin Allin linnut lentävät, vapaasti liitolentoa.

KOLMAS ROMAANI TULOSSA

Jatkuuko Allin ja Larjan tarina? Kyllä, Merja Mäki lupaa.

– Kirjoitan parhaillaan kolmatta osaa sotahistoriallisten romaanieni sarjaan. Kolmannessa romaanissa kohtaamme tuttuja henkilöhahmoja, mutta sen voi myös lukea tuntematta kahta edellistä romaaniani.

SUOMEN NAISMUSEO SYNTYY – OLETKO MUKANA TEKEMÄSSÄ HISTORIAA?

Jotain merkittävää on tapahtumassa. Vuosien työn ja rohkean vision tuloksena Suomi saa vihdoin oman naismuseonsa – ja sinulla on mahdollisuus olla mukana siinä.

TEKSTI: MARJATTA BJÖRKNÄS · KUVAT: HANS BJÖRKNÄS

IDEA, JOKA MUUTTI KAIKEN

Kaikki alkoi yhdestä palavasta ideasta. Vuonna 2024 Suomalaisen Naisliiton strategiapäivillä **Raili Ilola** esitti ajatuksen, joka sai läsnäolijat heräämään, Suomella ei ole naismuseota. Maalla, jossa naiset äänestivät ensimmäisinä Euroopassa, jossa lotat pelastivat kansakunnan, jossa naiset ovat rakentaneet hyvinvointivaltion – ei ole paikkaa, jossa tämä kaikki kerrotaan yhdessä, arvokkaasti ja kaikkien saavutettavissa.

Idea lähti lentoon. Naisliitto perusti työryhmän, ja työ alkoi tosissaan.

MITÄ TUTKIMUS OSOITTI?

Vuosina 2025–2026 Anneli Mäkinen haastatteli 25 asiantuntijaa ja organisaatiota selvittääkseen, onko naismuseolle tarvetta. Vastaus oli yksikäsitteinen: kyllä, nyt on aika korjata tämä puute.

Tuusulassa sijaitseva Lottamuseo toimii yhteistyökumppanina naismuseohankkeen pilottinäyttelyn toteutuksessa.

Naisten työ, kamppailu ja vaikutus Suomen rakentamiseen ovat olemassa – mutta tieto on hajallaan, vaikeasti löydettävissä ja liian usein sivuroolissa. Suomalaiset naiset ovat ansainneet enemmän kuin alaviitteen historiassa.

Näkymä Lottamuseossa syksyllä 2026 esillä olevasta Tuntematon lotta -valokuvanäyttelystä.

Lottamuseo julistaa kilpailun, jossa saa ehdottaa tulevaan naismuseonäyttelyyn mukaan otettavia naisia.

Analyysin pohjalta syntyi selkeä suunnitelma: ei yhtä suurta kivitaloa heti, vaan kaksi toisiaan tukevaa mallia.

Digitaalinen tietomuseo toimii institutionaalisena ytimenä – luotettava, monikielinen ja kaikille avoin tietokanta naisten historiasta.

Seinätön verkostomuseo tuo historian elämään siellä missä ihmiset ovat – näyttelyinä, tapahtumina ja yhteistyönä ympäri Suomea.

Yhdessä nämä rakentavat vankan perustan tulevaisuuden täydelle museolle.

VUOSI 2027 – NYT TAPAHTUU!

Ensi vuosi on se vuosi, jolloin unelmasta tulee totta. Toukokuussa 2027 avautuu ensimmäinen pilottinäyttely Lottamuseossa – ja se on jo itsessään jotain erityistä.

Näyttely nostaa esiin suomalaisia naisia, jotka ovat vaikuttaneet ja kantaneet vastuuta – kukin omista lähtökohdistaan, omalla tavallaan. Päähenkilöiden rinnalla esitellään digitaalisesti noin 60 merkittävää naista Lottagallerian ja Naisten Äänen aineistojen pohjalta. Mukaan halutaan myös tämän päivän ja nuoremman sukupolven vaikuttajia – historia ei pysähdy menneeseen.

Tässä tulee sinun roolisi: Lottamuseo järjestää kilpailun, jossa yleisö saa ehdottaa näyttelyyn mukaan otettavia naisia. Sinulla on ääni tässä prosessissa. Kilpailun julistekuva on ohessa.

Näyttelyn ympärille rakentuu myös elävä ohjelma: keskusteluja, luentoja, hybriditilaisuuksia – ja jäsenyhdistyksille tarjoutuu konkreettinen mahdollisuus osallistua omilla paikkakunnillaan syksystä 2027 alkaen.

VISIO VUOTEEN 2035

Naismuseon tavoite on kunnianhimoinen mutta saavutettavissa: vuoteen 2035 mennessä Suomella on maan tunnetuin naishistorian digitaalinen museo – koulujen, tutkijoiden, median ja suuren yleisön yhteinen väylä alkuperäislähteisiin. Ja kansainvälinen käyntikortti sille, mitä suomalaiset naiset ovat saavuttaneet.

MITÄ TARVITAAN?

Hankkeen ytimeen tarvitaan osa-aikainen museoammattilainen joka koordinoi pilotteja, rakentaa kumppaniverkostoa ja vie hanketta eteenpäin. Rahoitusta haetaan ulkopuolisista lähteistä, mutta tarvitaan myös omarahoitusta. Jokainen panos – suuri tai pieni – vie museota lähemmäs todellisuutta.

Suomen naishistoria on olemassa. Se on rikas, rohkea ja koskettava. Se ansaitsee kodin.

Oletko mukana rakentamassa sitä?

Kirjoittaja Marjatta Björknäs on Suomalaisen Naisliiton naismuseotyöryhmän puheenjohtaja.

DIGIONGELMAT ON NOSTETTAVA VAALIAREENOILLA REILUSTI NÄKYVILLE

TEKSTI: KIRSTI POHJONEN · KUVA: PIRKKO KESKINEN

Eduskuntavaaleihin 18. huhtikuuta on aikaa vähän yli puoli vuotta. Kaikkien niiden kansalaisten ja järjestöjen, jotka ovat huolissaan digivyöryn alle jäävien kanssaihmisten ahdingosta, on aika valmistautua vaalivaikuttamiseen.

Puolueissa on koottu vaaliohjelmia. Niihin on reagoitava. Ehdokkailta on tilaisuuksissa ja toreilla tivattava, miten he digipulmat korjaisivat.

Ongelmat eivät poistu, jos lainsäädäntövaltaa käyttävät poliitikot eivät aja muutoksia.

Pian päättyvällä vaalikaudella pulmiin ei puututtu, vaikka pääministeri Petteri Orpon hallitus vuoden 2023 ohjelmassa lupasi palveluita myös digipudokkaille.

Suomalaisen Naisliiton Saavutettavuus-toimikunta aikoo syksyn ja kevään mittaan tarttua vaaliohjelmien ja vaalipuheiden puutteisiin ja onttoihin lupauksiin. Viemme ne julki mielipidekirjoituksissa, somekannanottoissa ja liiton verkkosivuilla. Julkisuus on tehokas keino lisätä muutospainetta.

Toimikunta kannustaa kaikkia liiton yhdistyksiä vaalitoimiin.

Saavutettavuus-toimikunta keskusteli digiongelmista Naisliiton toimistossa huhtikuussa valtiovarainministeriön edustajien kanssa. Oikealta Soile Hakola, Maija Kauppinen, Eva Tervonen vieressään toinen vieraista Niko Ruostetsaari, Kirsti Pohjonen ja Nuppu Rouhiainen. Pöydän toisella puolella olivat Vuokko Kangassuo, Tuulikki Grandell, toinen vieras Marko Puttonen sekä kuvan ottanut Pirkko Keskinen.

DIGIPUDOKKUUS ON YHÄ ISO YHTEISKUNNALLINEN ONGELMA

Toimikuntaa muistutetaan toistuvasti, että digipulmia ei enää ole, kun useat järjestöt ja kaupungit tarjoavat niihin apua. Tuki keskittyy kuitenkin etelään ja isoihin keskuksiin. Se ei ulotu koko maahan. Liiton vuoden 2024 kansalaisaloite vaati digitukipistettä kaikkiin 308 kuntaan. Auttajien toimintaa ovat vaikeuttaneet myös määrärahojen leikkaukset.

Digitalisaatio vyöryy hurjaa vauhtia kaikkialle yhteiskunnassa. Naisliiton Saavutettavuus-toimikunnan huoli satojen tuhansien digipudokkaiden ahdingosta on yhä kipeän ajankohtainen.

Orivesiläinen digipudokas voi edelleen vain haaveilla juna- tai bussimatkasta 40 kilometrin päähän Tampereelle. Ilman digilaitteita omassa kunnassa ei saa lippuja eikä enää paljon muitakaan palveluita.

Tamperelainen digitukihenkilö **Arttu Lahtinen** kiteytti nykymallin oivallisesti lehtihaastattelussa. Hän sanoi olevansa vihainen yhteiskunnalle, joka pakottaa kansalaiset asioimaan digitaalisesti, mutta ei selviytymään siitä (AL 26.6.2026).

Vanhusasiavaltuutettu **Päivi Topo** vahvistaa, että digipulmat ovat iso yhteiskunnallinen ongelma, jonka pitäisi kiinnostaa kaikkia puolueita (HS 12.6.2026).

JOKAVUOTINEN LUPARALLI ON POMPOTTELUA

Saavutettavuus-toimikunta korostaa, että digiongelmia kohtaavat ikäihmisten lisäksi toimintarajoitteiset, pienituloiset, maahanmuuttajat ja ihmiset ilman älypuhelinta ja taitoa käyttää sitä. Eriasteisia digivaikeuksia on näin lähes miljoonalla kansalaisella.

Digitalisaatiota ei monikaan sinänsä vastusta. Sen edut ovat kiistattomat. Valtaisa murros tuottaa kuitenkin aina myös ongelmia. Toimikuntaa on ihmetyttänyt, että sitä päättäjät eivät myönnä.

Ihan aiheellisesti 289 000 työttömän ankea tilanne saa huomiota. Miksi samalla lähes täysin unohdetaan vähintään 500 000 digipudokasta.

Tämä vuosi on ollut hurjaa digivyörytystä. Yksi uudistuksista muutti viranomaisten viestit ensi sijassa sähköisiksi. Paperiviestit saa, jos pystyy vuoden välein ilmoittamaan viranomaiselle paperitoiveensa.

Saavutettavuus-toimikunnan mielestä nyt olisi syytä ottaa pari askelta taaksepäin. Jos esimerkiksi 80-vuotias kansalainen ilmoittaa haluavansa viestinsä yhä paperilla, ilmoituksen pitäisi olla voimassa niin kauan kuin hän sen itse muuttaa.

Kerran vuodessa toistettava viesti paperikirjeistä on kansalaisten pompottelua.

PIENETKIN HARMIT REMONTTIIN

Digiongelmat ovat toimikunnan työn kärkeä myös 2027. Väestöstä yli puolet on naisia. On selvää, että tässä naisjoukossa on myös digipudokkaita. Vaatimukset digipulmien korjaamisesta ovat myös naisasiaa.

Arjen pienet harmit ovat niin ikään mukana. Ideana on puuttua arkielämän hankaluuksiin, joita voivat olla kaupan liian painavat ovet, sekavat kyltit tai liian hätäiset liikennevalot. Vastuullisilta perätään korjauksia harmeihin. Tarvittaessa otetaan julkisuus avuksi.

Liiton yhdistykset halutaan mukaan tähän lähiympäristöjä kohentavaan toimintaan, kansalaisvaikuttamiseen.

Kuva Kirjamessuilta vuodelta 2025: Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja Nuppu Rouhiainen esittelemässä Minna-lehteä. KUVA: KIRSI SAND

MINNA-LEHTI JÄLLEEN HELSINGIN KIRJAMESSUILLA

Suomalaisen Naisliiton Minna-lehti on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien Liiton Kultti ry:n jäsen.

Minna-lehti osallistuu tänäkin vuonna Helsingissä lokakuussa järjestettäville Kirjamessuille. Vuoden 2026 Helsingin Kirjamessut järjestetään 22.-25.10. Löydät Minna-lehden Kultti ry:n messuosastolta.

Naisliittolaiset ovat edellisvuosien tapaan Kultin osastolla esittelemässä Minnoja.

Naisliitto järjestää myös omaa ohjelmaa Kultti ry:n ohjelmalavalla 22.10. klo 15. Tämänsyksyinen vieras on NiceHearts ry:n toiminnanjohtaja **Johanna Sjöholm**. Häntä haastattelee Minna-lehden toimitusneuvoston puheenjohtaja **Kukka Lehmusvirta**.

”HEITTOPUSSIKSI EN ALA” – KUKA PÄÄTTÄÄ ELÄMÄSTÄNI?

TEKSTI: SIRU HANNULA · KUVA: KUVA TEHTY TEKOÄLYLLÄ 1.9.2026

”Heittopussiksi en ala.”

Näin sanoi asiakkaani, kun keskustelimme hänen tulevaisuudestaan omassa kodissaan. Lause pysäytti. Sen taakse kätkeytyi vahva viesti: halu tulla kuulluksi ja olla mukana tekemässä omaa elämää koskevia päätöksiä.

Moni tunnistaa saman ajatuksen. Kun toimintakyky muuttuu ja arkeen tarvitaan enemmän tukea, keskusteluun nousevat asuminen, palvelut, hoito, kuntoutus ja arjessa selviytyminen. Samalla esiin nousee kysymys, joka koskettaa meitä kaikkia:

KUKA PÄÄTTÄÄ ELÄMÄSTÄNI?

Useimmat haluavat säilyttää mahdollisuuden tehdä omia valintojaan mahdollisimman pitkään. Se on luonnollista. Oma koti, tutut ihmiset, arkiset rutiinit ja kokemus itsenäisyydestä ovat tärkeä osa identiteettiä ja elämänhallinnan tunnetta.

Itsemääräämisoikeus ei kuitenkaan ole irrallaan vastuusta. Jokaisella valinnalla on seurauksensa, jotka vaikuttavat paitsi omaan elämään myös läheisiin. Siksi parhaat ratkaisut syntyvät usein avoimessa keskustelussa, jossa ihmisen oma ääni kuuluu ja hänen näkemyksensä otetaan vakavasti.

OIKEUS OSALLISTUA OMAA ELÄMÄÄ KOSKEVIIN PÄÄTÖKSIIN

Suomessa jokaisella on oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämä oikeus ei vähene iän karttuessa eikä katoa silloin, kun ihminen tarvitsee enemmän tukea arkeensa.

Liian usein ihmisen elämästä käydään keskustelua hänen ympärillään, ei hänen kanssaan. Läheisillä ja ammattilaisilla voi olla perusteltuja näkemyksiä siitä, mikä olisi turvallisin tai tarkoituksenmukaisin ratkaisu, mutta kukaan muu ei voi määritellä, millainen elämä tuntuu merkitykselliseltä juuri kyseisestä ihmisestä.

Avun tarve ei poista oikeutta tulla kuulluksi. Se ei myöskään muuta ihmisen asemaa oman elämänsä päähenkilönä. Osallisuus, vaikutusmahdollisuudet ja kokemus siitä, että oma mielipide otetaan huomioon, ovat ihmisarvon keskeisiä rakennuspalikoita läpi elämän.

Kyse ei ole vain juridisesta oikeudesta, vaan myös arvostavasta kohtaamisesta. Kun ihminen saa osallistua itseään koskeviin ratkaisuihin, päätöksistä tulee useimmiten kestävämpiä ja hänen näköisiään.

HYVÄ PÄÄTÖS TARVITSEE TIETOA

Päätöksiä on vaikea tehdä ilman riittävää tietoa. Siksi tulevaisuutta koskevia ratkaisuja kannattaa tarkastella monesta näkökulmasta ja riittävän ajoissa.

Jos pohditaan esimerkiksi kotona asumisen jatkamista, keskeisiä kysymyksiä ovat toimintakyky, turvallisuus, palvelujen saatavuus sekä läheisten mahdollisuudet auttaa tarvittaessa. Myös taloudelliset vaikutukset ja ratkaisun pitkän aikavälin seuraukset ansaitsevat huolellisen tarkastelun.

Samat kysymykset ovat tärkeitä myös silloin, kun vaihtoehtona on palveluasuminen. Mitä hyötyjä muutto voisi tuoda arkeen? Lisäisikö se turvallisuutta, yhteisöllisyyttä tai hyvinvointia? Toisaalta on tärkeää pohtia myös sitä, mistä mahdollisesti joutuisi luopumaan.

Hyvä päätös syntyy harvoin kiireessä. Se rakentuu tiedosta, vaihtoehtojen vertailusta ja mahdollisuudesta keskustella avoimesti eri näkökulmista.

OMAN TAHDON MERKITYS KOROSTUU ENNAKOINNISSA

Omaa tulevaisuutta koskevien ratkaisujen ei tarvitse syntyä yksin. Alan ammattilaisten, joiden asiantuntemukseen ihminen luottaa, tehtävänä on tarjota luotettavaa tietoa, avata vaihtoehtoja ja tukea harkittua päätöksentekoa. Yhtä tärkeää on oman tahdon ennakoiva sanoittaminen. Hoitotahto ja edunvalvontavaltuutus ovat käytännön välineitä, joiden avulla ihminen voi varmistaa, että hänen toiveensa, arvonsa ja valintansa ohjaavat päätöksentekoa myös silloin, jos niiden ilmaiseminen myöhemmin vaikeutuu.

Ennakointi ei ole luopumista tulevaisuudesta. Päinvastoin se on tapa vahvistaa omaa itsemääräämisoikeutta ja vähentää epävarmuutta tilanteissa, joissa päätöksiä joudutaan tekemään nopeasti tai muuttuneissa olosuhteissa.

Parhaimmillaan ratkaisut syntyvät yhteistyössä, jossa ihmisen oma tahto, elämäntilanne, arvot ja tulevaisuuden toiveet muodostavat päätöksenteon perustan. Tavoitteena ei ole päättää ihmisen puolesta, vaan varmistaa, että hän voi vaikuttaa mahdollisimman pitkään omaa elämäänsä koskeviin valintoihin.

TERVEYS, TALOUS JA ASUMINEN OVAT YHTEYDESSÄ TOISIINSA

Elämän myöhempiin vaiheisiin liittyvät päätökset ovat usein paljon enemmän kuin käytännön järjestelyjä. Ne koskettavat samanaikaisesti terveyttä, taloutta, asumista, ihmissuhteita ja kokemusta omasta elämänhallinnasta.

Kun toimintakyky heikkenee, tutustakin kodista voi tulla arjen kannalta haastava ympäristö. Portaat, pitkät etäisyydet tai yksin asuminen voivat lisätä turvattomuuden tunnetta. Samalla ajatus muutosta pois omasta kodista voi tuntua raskaalta.

Koti ei ole vain paikka asua. Siihen liittyvät muistot, tutut rutiinit, naapurit ja tunne jatkuvuudesta. Siksi asumiseen liittyvät ratkaisut ovat usein myös tunteisiin ja identiteettiin liittyviä päätöksiä.

Valintoihin vaikuttaa myös taloudellinen todellisuus. Eläkkeen, asumiskustannusten, lääkemenojen ja mahdollisten palvelumaksujen yhteensovittaminen voi kaventaa vaihtoehtoja ja tehdä päätöksenteosta aiempaa vaikeampaa. Siksi kyse ei ole pelkästään siitä, missä ihminen asuu tai millaisia palveluja hän käyttää. Kyse on turvallisuudesta, toimeentulosta, läheisistä ih-

missuhteista ja mahdollisuudesta elää omien arvojensa mukaista elämää.

VAPAUDEN JA TURVALLISUUDEN TASAPAINO

Itsemääräämisoikeus ei tarkoita sitä, että ihminen saa aina juuri sellaisen ratkaisun, jonka muutkin kokevat parhaaksi. Se tarkoittaa oikeutta saada tietoa, tulla kuulluksi ja osallistua päätöksentekoon.

Jos ihminen haluaa asua kotonaan mahdollisista riskeistä huolimatta, hänen tulee ymmärtää päätöksen seuraukset. Vastaavasti läheisten ja ammattilaisten tehtävänä on kunnioittaa hänen tahtoaan, vaikka he itse päätyisivät toisenlaiseen ratkaisuun.

Juuri tässä kohtaavat vapaus ja vastuu. Tasapainon löytäminen niiden välille ei ole aina helppoa, mutta se on ihmisarvoisen kohtaamisen ydin.

Lause ”Heittopussiksi en ala” ei useimmiten tarkoita avun vastustamista. Se tarkoittaa halua tulla kuulluksi, saada tietoa vaihtoehdoista, ymmärtää päätösten vaikutukset ja osallistua omaa elämää koskeviin ratkaisuihin.

MERKITYKSELLINEN ELÄMÄ PÄÄTÖSTEN LÄHTÖKOHTANA

Ihmisen ei tarvitse pärjätä yksin, mutta hänen ei myöskään tule jäädä sivuun oman elämänsä tärkeimmistä päätöksistä. Hyvät ratkaisut syntyvät tiedon, yhteistyön ja kuulluksi tulemisen pohjalta.

Lopulta tärkein kysymys ei ole vain se, mitä ihminen tarvitsee, vaan mikä tekee hänen elämästään merkityksellistä. Tätä näkökulmaa kuvaa japanilainen IKIGAI-ajattelu, jonka mukaan hyvä elämä rakentuu läheisistä ihmisistä, terveydestä, osallisuudesta ja arjen iloista.

Kun päätöksenteon keskiössä ovat ihmisen omat arvot, toiveet ja merkityksellisiksi kokemat asiat, syntyy ratkaisuja, jotka eivät ainoastaan lisää turvallisuutta, vaan tukevat myös hyvää elämää ja hyvinvointia. Siksi jokaisen äänen on tärkeää kuulua, erityisesti silloin, kun tehdään tulevaisuutta koskevia päätöksiä.

Ikigai (生き甲斐) on japanilainen käsite, joka tarkoittaa elämän tarkoitusta, merkityksellisyyttä tai ”syytä nousta aamulla vuoteesta”. Sana koostuu osista *iki* (elämä) ja *kai* (toiveiden ja odotusten toteutuminen).*

Lisää Ikigain ydinajatuksesta löydät Marc Winn, Essays on meaning and purpose: https://theviewinside.me/what-is-your-ikigai

* AI-yhteenveto

Porin osaston vanha klubitalo Annankadulla Porissa. KUVA: MUSEOVIRASTO

REIPPAITA OTTEITA NAISLIITOSSA SATA VUOTTA SITTEN

TEKSTI: ANNELI MÄKINEN

Sata vuotta sitten, vuonna 1926 Suomalaisen Naisliiton Porin osasto havahtui: Porista puuttui tytöille ja pojille yhteinen oppikoulu. Tuumasta toimeen. Osasto päätti perustaa koulun, hankki kumppaneiksi kaksi herraa ja koulun perustamislupa myönnettiin hakemuksesta kolmikolle pastori Samuli Huttunen, fil.maist. Ivar Hallin ja rouva Vera Virtanen.

Osaston ompeluseura käynnisti varojenkeruun myyjäisillä ja osasto laski liikkeelle osakekirjasarjan koulun rahoittamiseksi. Saman vuoden syyskuun ensimmäisenä päivänä, kun ajatus oppikoulusta oli syntynyt, haettu ja saatu lupa, koulunkäynnin aloitti osaston omistamassa talossa, neljän opettajan johdolla, 42 oppilasta. Kaikki tämä alle vuodessa. Asia, johon uskotaan, etenee.

Yhdistys rakennutti oman klubitalon Annankatu 11:n tontille ja antoi talosta tilat perustamansa koulun käyttöön. Sittemmin koulu toimi parissa muussakin rakennuksessa, kunnes lyseon oma koulutalo valmistui vuonna 1935.

Syyskuussa 2026 olin muiden entisten oppilaiden kanssa viettämässä tuon koulun, Porin suomalaisen yhteislyseon 100-vuotisjuhlaa. Kirjoitin koulusta ylioppilaaksi vuonna 1962.

Naisliiton Porin osasto oli yksi Naisliiton vanhimpia osastoja ja se toimi vuosina 1907-1969. Se lahjoitti merkittävän omaisuutensa lakkauttamisen yhteydessä Suomalaiselle Naisliitolle.

Tarmokkaiden naisten ansiosta perustettu yhteiskoulu oli merkkipaalu kaupungin historiassa – oppilaitos, jossa tytöt ja pojat saivat opiskella yhdenvertaisesti.

TOIVO ON IHMISELÄMÄN KOMPASSI

LEENA SALMENSAARI
rovasti · Suomen Naisyhdistyksen johtokunnan jäsen

KUVA: LEENA SALMENSAAREN KOTIALBUMI

Kompassi ei kerro, millainen sää huomenna on. Se ei lupaa, että matka olisi aina helppo. Se kertoo kuitenkin suunnan.

Samalla tavalla toivo ei tarkoita sitä, että sulkisimme silmämme maailman ongelmilta. Päinvastoin. Toivo syntyy usein juuri siitä, että näemme vaikeudet ja päätämme silti uskoa siihen, että asioita voidaan muuttaa paremmiksi.

Tarvitsemme uskoa huomiseen.

Toivo huomiseen on luottamusta, joka saa ihmisen nousemaan aamulla ja lähtemään liikkeelle. Uskoa siihen, että omilla teoillamme on merkitystä. Uskoa siihen, että toinen ihminen kannattaa kohdata ystävällisesti. Uskoa siihen, että vaikeistakin tilanteista voidaan löytää tie eteenpäin.

Tämän päivän maailmassa on paljon sellaista, mikä herättää huolta. Sodat jatkuvat, ihmiset joutuvat jättämään kotinsa, luonnon tila huolestuttaa ja tulevaisuus voi tuntua epävarmalta. Myös omassa elämässä voi olla asioita, joiden edessä emme tiedä, mitä huominen tuo tullessaan.

Silloin on tärkeää huomata myös se hyvä, joka tapahtuu kaiken keskellä.

Joku auttaa naapuriaan.

Joku kuuntelee yksinäistä.

Joku opettaja kannustaa lasta, joka ei vielä usko itseensä.

Joku nuori uskaltaa yrittää uudelleen epäonnistumisen jälkeen.

Joku tekee pienen hyvän teon tietämättä koskaan, kuinka paljon se toiselle merkitsi.

Näistä pienistä teoista rakentuu toivo.

Ja ehkä toivo onkin ennen kaikkea teko.

Yksin emme voi ratkaista maailman suuria ongelmia. Emme voi lopettaa kaikkia sotia tai poistaa kaikkea epäoikeudenmukaisuutta. Mutta voimme päättää, millaista maailmaa rakennamme omassa ympäristössämme.

Voimme valita, ettemme lisää pelkoa.

Voimme valita, ettemme käännä selkäämme toiselle.

Voimme valita, että kuuntelemme ennen kuin tuomitsemme.

Voimme valita, että annamme toiselle ihmiselle mahdollisuuden.

Toivo tähtää tulevaisuuteen. Siksi toivon, että jokainen lapsi ja nuori saisi tuntea olevansa tärkeä. Että jokaisella olisi ainakin yksi ihminen, joka uskoo häneen silloin, kun hän ei itse vielä jaksa uskoa itseensä.

Sillä meidän uskomme toiseen ihmiseen voi joskus olla hänen kompassinsa.

Aikuisina emme voi luvata lapsille ja nuorille täydellistä maailmaa. Emme voi luvata, että elämässä tulisi pettymyksiä tai vaikeuksia.

Mutta voimme luvata kulkea rinnalla.

Voimme sanoa: Älä luovuta. Kokeile vielä kerran. Huominen voi olla erilainen kuin tämä päivä.

Samaa tarvitsemme itsekin.

Toivo ei tarkoita, että tiedämme varmasti, mitä huomenna tapahtuu. Toivo tarkoittaa, että uskomme huomisen olevan vaivan arvoinen.

Siksi meidän kannattaa pitää toivon kompassi mukana.

Kun edessämme on epävarmuutta, kompassi muistuttaa suunnasta. Kun kohtaamme vaikeuksia, se auttaa jatkamaan. Ja kun ympärillä on paljon sellaista, mikä saa meidät luopumaan toivosta, se muistuttaa, että jokainen meistä voi omilla valinnoillaan vaikuttaa siihen, millaiseksi huominen muodostuu.

Toivo on ihmiselämän kompassi.

Se ei lupaa helppoa matkaa mutta se näyttää suunnan kohti parempaa huomista.

NAISNÄKÖKULMIA KAUPUNKIHISTORIAAN

Pohjois-Suomen Historiallinen Yhdistys on koonnut mittavan historiateoksen Oulun vaikuttajanaisista. Julkaisu liittyy Oulun kaupungin Euroopan kulttuuripääkaupunkivuoteen 2026. Riikka Isoaho-Nousiaisen ja Tiina Kinnusen toimittaman Naisten Oulu -teoksen kirjoittajina on 13 tutkijaa. Kevättalvella 2026 kirjan teemoista järjestettiin myös suosittu luentosarja.

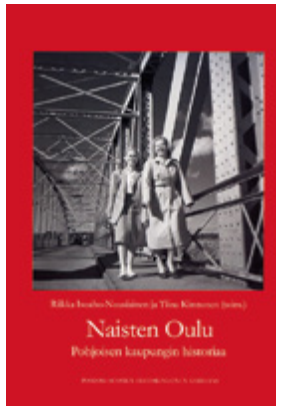
TEKSTI: PIRKKO PIETILÄINEN

Naishistorian mukaan ottamista historiateoksiin pidettiin aiemmin liian radikaalina. Esimerkiksi Oulun historiaa viime vuosisadan alussa käsittelevään historiakirjaan haastateltujen kymmenen henkilön joukossa oli kaksi naista. Vuonna 1972 ilmestyneessä Turun kaupunkihistoriassa esitellään 1506 miestä ja 172 naista, eli suhde on 90% ja 10%. Oulun yliopiston historiantutkijat osoittavat kirjassa, miten suuri merkitys naisten toiminnalla oli yhteiskunnalle ja tuleville sukupolville.

YHTEISKUNNALLISIA ÄITEJÄ

Sara Wacklin (1790–1846), **Jeanette Snellman** (1817-1878) ja **Hanna Frankenhaeuser** (1879-1947) ovat niiden 15 säätyläisnaisen joukossa, joiden toimintaa käsitellään kirjassa. Oulussa ei eletty umpiossa. Meriyhteydet Tukholmaan olivat vilkkaat ja siellä kävivät jopa naiset opiskelemassa. Sara Wacklin suoritti ensimmäisenä suomalaisena opettajattaren tutkinnon Sorbonnen yliopistossa. Ja esimerkiksi **Marie Junelius** (1822–1907) täydensi Tukholman koulutustaan Sveitsissä ja Ranskassa.

Säätyläisnaiset keskittyivät usein heille perinteisesti sopiviin tehtäviin, kuten heikompiosaisten auttamiseen ja tyttöjen kasvatukseen. Naiset mahdollistivat köyhien lasten koulunkäynnin ylläpitämällä "pientenlastenkouluja" ja samalla säätyläisperheiden tyttäret saivat mahdollisuuden toimia opettajina näissä kouluissa. Suurten nälkävuosien aikana naiset järjestivät köyhille ruoka-apua ja työtilaisuuksia. Naisten lahjoituksilla rakennettiin kirjasto, museo, lastentarha ja sairaala. Auttamisen perinne siirtyi äideiltä tyttärille. Snellmanin suvun tyttäret valmistuivat opettajiksi ja olivat myöhemmin merkittäviä omaisuuden lahjoittajia.

Naisten Oulu. KUVA: POHJOIS-SUOMEN HISTORIALLINEN YHDISTYS

Lydia Hällfors (1844 -1916) ja **Minken Kivekäs** (1848-1925) edustivat sääty-yhteiskunnan murtuessa noussutta suomenmielistä sivistyneistöä. Oulun suomalaisen tyttökoulun perustamisesta 1879 tuli näiden fennomaaninaisten mittavin saavutus. Vuonna 1892 perustettu jatkoopisto tarjosi tytöille lopulta väylän yliopistoon ja laajempaan osallistumiseen palkkatyöhön.

Molemmat naiset olivat liittyneet Oulun Naisyhdistykseen. Yhdistys hankki työtä köyhille naisille ja perusti kaupunkiin myös lastenkodin ja lastenseimen. Lydia vaikutti Oulun Diakonissakodissa, naisille apurahoja myöntävässä Konkordialiitossa ja useissa muissa järjestöissä. Minken tuki muun muassa Oulun Nuorten Naisten Kristillistä Yhdistystä.

Naima Kurvisen (1867-1933) perintö Oululle kietoutuu vahvasti terveydenhuollon kehittämiseen ja kaupungin aseman vahvistamiseen pohjoisena lääketieteen keskuksena. Tämä visio loi pohjaa Oulun nykyiselle asemalle merkittävänä lääketieteen kaupunkina. Sairaanhoitajan ammatillisen identiteetin rakentajana Kurvinen vaati hoitajille kunnollista palkkaa, vapaa-aikaa ja oikeutta vaikuttaa yhteiskunnallisesti. Oppia hän haki ulkomailta USA:sta, Englannista, Hollannista ja Saksasta. Syksyllä 1917 Naima Kurvinen käynnisti uudelleen vuonna 1907 perustetun Suomalaisen Naisliiton Oulun osaston.

Hanna Hieta (1882-1960) oli ammatillisen identiteetin rakentajana tunnettu opettaja. Hän mursi passiivisen naisen mallia. Hän kehotti julkisissa puheissaan naisia valvomaan omia etujaan ja osallistui itse politiikkaan Edistyspuolueessa ja kaupunginvaltuustossa sekä ammattiinsa liittyvissä järjestöissä.

UUSIA ALUEVALTAUKSIA

Yrittäjänaiset Elin Tilus (1892–1959), **Saimi Kyrömies** (1905–1982) ja **Kirsti Virho** (1921–2011) uudistivat aktiivisesti yhteisönsä taloutta ja asiakkaidensa elämäntapaa. Ammatillisen koulutuksen edistäminen, kansainvälisyyden ja muodin tuominen kaupunkiin, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, kaupunkiympäristön kehittäminen sekä sosiaalisten verkostojen rakentaminen oli heille ominaista. Yrittäjänaiset osoittivat, että nainen voi menestyä perinteisesti miesvaltaisessa liiketoiminnassa.

Ololaisilla on tapana vaatettaa rakkaimpia patsashahmoja. Oulun kaupungintalon vieressä olevan, Oulun kaupungin 400-vuotisjuhlan kunniaksi Sanna Koivistolta tilatun Ajan Kulku -patsasteoksen yhden hahmon ajatellaan esittävän Sara Wacklinia.
KUVA: PIRKKO PIETILÄINEN

Kulttuurielämän elävöittämisessä **Anna-Liisa Anttila-Kaljunen** (1915-2006) oli keskeinen hahmo Oulun musiikkielämässä. Hän toi kaupunkiin korkeatasoisia konsertteja. Toimittuaan pitkään musiikkiaineiden lehtorina hänet vihittiin Oulun yliopiston kunniatohtoriksi. Anttila-Kaljunen perusti Oulun yliopiston yhteyteen omaa miehensä nimeä kantavan stipendirahaston ja lahjoitti testamentillaan Oulun yliopiston Saalastinsaliin korkealaatuisen Grotrian-Steinweg-flyygelin. Hän oli myös perustamassa Oulun Soroptimist-klubia.

AKATEEMISIA TIENRAIVAAJIA

Akateemisina tienraivaajina ja esikuvina esitellään **Sirkka Kupila-Ahvenniemi** (1927-2012), **Paula Rantakallio** (1930-2012), **Pirkko Saarinen** (1924-2025) ja

Irmeli Pääkkönen (1933-2024). Nämä akateemiset matriarkat olivat lasikattojen murtajia ja roolimalleja, jotka rohkaisivat ja inspiroivat vuosikymmenien ajan nuoria naistieteilijöitä tavoittelemaan akateemista uraa.

Rantakallio, Kupila-Ahvenniemi ja Saarinen väittelivät tohtoreiksi jo ennen vuotta 1970. Silloin tohtorin tutkinnon hankkineiden naisten osuus Suomen yliopistoissa oli vielä vain noin 14%. Nykyisinhän väitelleistä enemmistö on naisia. Kupila-Ahvenniemestä tuli Oulun yliopiston ensimmäinen naispuolinen apulaisprofessori ja Saarisesta ensimmäinen naispuolinen dekaani. Tutkimusmatkat ja kansanväliset yhteydet heijastuivat heidän työnsä kautta myös oululaiseen tiedeyhteisöön. Irmeli Pääkkösen kansainvälinen toiminta suuntautui erityisesti suomalais-ugrilaiselle kielialueelle. Tiedenaisten perintö on yhdistelmä tieteellistä huippuosaamista, rohkeaa raivaajatyötä ja aktiivista sivistystyötä, joka vahvisti Oulun asemaa sivistyskaupunkina.

Sanna Koiviston Ajan Kulku -patsasteoksen tohtorihattupäinen nainen esittää monien mielestä Paula Rantakalliota. KUVA: PIRKKO PIETILÄINEN

RADIKAALEJA NAISIA

Kylmän sodan ahdistavista tunnelmista kumpuavasta Neuvostoliiton ja jopa maailmanlopun pelosta kasvuvoimansa saanut uskonnollinen herätysliike sai aikaan Oulussa erikoisia ilmiöitä 1960-luvulla. Naisprofeetaksi noussut ns. Heinoslaisuuden perustaja **Laila Heinonen** (1928-2013) oli saanut näyssä ennustuksen tulevista tuhoista, jotka voitaisiin torjua tekemällä parannus ja rukoilemalla valittujen kansojen puolesta. Öisiä rukoustilaisuuksia järjestettiin Oulun keskustassa. Liike sai kannattajia myös muissa pohjoismaissa. Luterilaisen kirkon papit eivät lähteneet mukaan liikkeeseen. Heinoslaisten toiminta synnytti huhujen mukaan jopa uhkauksia paikallisten kirkkojen polttamisesta, niin että joitakin kirkkoja vartioitiin palokunnan toimesta.

Kosmopoliitti ja kirjallisuudentutkija **Kirsti Simonsuuri** (1945-2019) tuli Cambridgestä Ouluun kirjallisuuden apulaisprofessoriksi 1970-luvulla politisoitumisen ollessa yliopistossa huipussaan. Hän tarjosi Ululle ulkopuolisen näkökulman, joka pakotti kaupungin itsereflektioon. Simonsuuren teos *Pohjoinen yökirja* kosketti oululaisen kulttuurielämän ja identiteetin kipupisteitä. Se ankkuroi Oulun 1970-luvun henkisen ilmapiirin osaksi kirjallisuuden historiaa. Simonsuuri rikkoi myös aikansa sukupuolittuneita käsityksiä ja toimi rohkeana älyllisenä keskustelijana. Hän korosti Sara Wacklinin merkitystä uranuurtajana ja totesi, että jokainen itseään uudistamaan pyrkivä nainen on "Saran perillinen".

NAISTEN ÄÄNI 2.0 KAJAANISSA

Naisten Ääni 2.0 -tapahtuma järjestettiin 22.8.2026 Kajaanissa. Paneelikeskusteluun osallistuivat europarlamentaarikko Merja Kyllönen Suomussalmelta sekä toimittaja Pirkko Keskinen Nurmeksesta. Puhetta johti Suomalaisen Naisliiton Oulun Osaston puheenjohtaja, tohtori Tiina Tervaskanto-Mäentausta.

TEKSTI: PIRKKO PIETILÄINEN · KUVA: ULLA TÖRNE

Paneelikeskustelun teemana oli ”Miksi kannattaa kirjoittaa naisista?” Yleisö osallistui myös aktiivisesti keskusteluun. Yhteenvetona todettiin, että tarinat voimaannuttavat toimimaan elämänlaadun parantamiseksi, ne opettavat, että joskus pitää olla häpeämätön ja että kaikki naisten elämänkertomukset ovat voimatarinoita.

Tapahtuma oli toinen ”Pohjoisen naisten ääniä” -sarjassa. Kolmas tapahtuma järjestettiin Oulussa 2.10.2026 yhteistyössä NYTKIS ry:n kanssa. Tarkoituksena on tuoda tutuksi Naisten Ääni -tietokantaa ja aktivoida kartuttamaan tietokantaa.

Naisten Ääni 2.0 tuotti ja julkaisi kirjasen ”POHJOISEN NAISET – Naisten Ääni 2.0”, jossa naistenaani.fi-tietokannasta poimittujen 24 naisen tarina kerrotaan tekoälyavusteisesti tiivistetyssä muodossa. Naiset valittiin Oulu2026 -kulttuurikaupungin alueelta. Teos esittelee heidän erilaisia roolejaan pohjoisen yhteiskunnan, hyvinvoinnin ja tasa-arvon rakentajina. Esittelemme kirjaa myös Pohjois-Suomen kirjamessuilla, jossa teemana on pohjoisuus.

NAISTEN ÄÄNIÄ KAINUUSTA

Arjen hoito on arvokasta, josta esimerkkinä näyttely Kohota korven nainen – elämäntarinoita Kainuusta. Siinä korven vahvat naiset pääsevät esille Kainuun Museossa ja verkossa – historian kirjoissa heidän ääntään ei juuri kuulu. Näyttely kertoo yli 30 naisen tarinan 1600-luvulta tähän päivään. Mukana oli niin lasikattojen rikkojaa kuin rikollisiakin.

Kommenttien kohdentuminen naisten pukeutumiseen tai silmäpusseihin on yleistä, vaikka sanoma olisi ollut kuinka painavaa. Angela Merkel sai kokea tämän usein.

Naisia on rohkaistava raivaamaan tietä ja tekemään sukupuolittaminen naurettavaksi. Kannattaa myös miettiä, millaisen esimerkin me annamme. Oltiin myös sitä mieltä, että konfliktit eivät lopu ilman naisia. Kysyttiin myös, miten yhteiskunnan onnellisuus ja tasa-arvo esiintyvät samoissa maissa. Korkean elämänlaadun ja sukupuolten tasa-arvon välillä on usein havaittu selkeä yhteys. Tilaisuuden loppupuoli käytettiin teknisiin toteutuskeinoihin, jotka helpottaisivat naisten elämäkertojen saamista tietokantaan. **Pirkko Keskinen** ehdotti, että hankittaisiin luvat jo painettuihin kirjoihin kerättyjen naiselämäkertojen siirtämiseksi Naisten Ääni -tietokantaan. Yksi tällaisista olisi SKS:n aikoinaan julkaisema kirja: *Satasärmäinen nainen: elämäkertoja* (1991), joka perustuu Kalevalaisten Naisten Liiton järjestämään kirjoituskilpailuun. Teknisestihän tekstin digitointi on nyt helppoa omatoimisesti tekoälyn avulla.

Paneelissa keskustelivat Merja Kyllönen (vas), Pirkko Keskinen ja Tiina Tervaskanto-Mäentausta.

Naisten Ääni 2.0 -projektissa halutaan innostaa kaiken ikäisiä eläviä naisia kirjoittamaan elämästään. Aina ei tarvitse kirjoittaa koko elämäntarinaa. Tarina voi liittyä esimerkiksi merkittävään tapahtumaan, jonka haluaa kertoa. Tällöin kertomus saadaan taltioitua esim. 15 min. haastattelulla ja nauhoittamalla se. Tällaisesta on esimerkkinä tietokannassa Satu Hukkasesta tehty kirjoitus.

Useilla ihmisillä tuntuu olevan myös joko omasta tai sukulaisesta käsin kirjoitettu elämäkertakuvaus. Sen saaminen digimuotoon on nyt yksinkertaista tekoälyn avulla kotikonstein.

Hilja Vilkemaan stipendisäätön hallitus. Kuvassa vas. Heljä Majamaa, Annemari Vanhaviitakoski, Gunilla Pluten, Leena Karppinen, Tiina Tervaskanto-Mäentausta, Eva Tervonen ja Marja-Riitta Tervahauta. Kuvasta puuttuvat hallituksen jäsenet Anneli Vuoti ja Mari Kilponen.

HILJA VILKEMAAN STIPENDISÄÄTIÖN MERKITTÄVÄ ROOLI SUOMALAISEN NAISLIITON TUKIJANA

TEKSTI: MARJA-RIITTA TERVAHAUTA · KUVA: ANNEMARI VANHAVIITAKOSKI

Suomalaisessa Naisliitossa toimineen Opetusneuvos Hilja Vilkemaan ehdotuksesta Suomalainen Naisliitto perusti Hilja Vilkemaan nimeä kantavan Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö -nimisen säätiön vuonna 1962. Hän lahjoitti myös alkupääoman perustettavalle säätiölle. Säätiö tukee merkittävällä tavalla Suomalaista Naisliitoa, sen jäsenjärjestöjä ja jäsenistöä.

Sääntöjensä mukaan Säätiön tarkoituksena on edistää suomalaisten naisten pyrkimyksiä itsenäiseen, tiedokkaaseen ja tuloksekkaaseen toimintaan elämän eri aloilla.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö jakaa stipendejä ensisijaisesti Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistysten jäsenille Minna Canth -seminaareihin ja säätiön sekä Naisliiton ja sen jäsenyhdistysten järjestämiin tilaisuuksiin.

Säätiö vastaa mm. joka toinen vuosi jaettavan Minna-palkinnon rahoituksesta.

Säätiö voi myöntää stipendejä Naisliiton jäsenyhdistysten jäsenille myös muiden puolueettomien järjestöjen kursseille ja tilaisuuksiin sekä naisten kansainvälisiin kongresseihin. Lisäksi säätiö voi avustaa lahjakkaita naisia, jotka jatkavat perustutkinnon jälkeen ammatillisia tai tieteellisiä opintojaan pätevöityäkseen vaativiin tehtäviin. Säätiö voi myös antaa tunnustuspalkintoja niille naisille, jotka ovat suorittaneet uraauurtavaa tai muuten suuriarvoista työtä tieteen, taiteen, kirjallisuuden, kasvatuksen, viestinnän ja tekniikan aloilla tai yhteiskunnan muissa merkittävissä tehtävissä. Tästä on hyvänä esimerkkinä joka toinen vuosi jaettava Minna-palkinto, jonka rahoituksesta säätiö vastaa. Seuraava Minna-palkinto jaetaan vuonna 2027 pidettävän Suomalaisen Naisliiton 120-juhlan yhteydessä.

Säätiön merkittävän tukimuodon lisäksi Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistyksillä on mahdollisuus hakea säätiöltä tukea omien tilaisuuksien ja tapahtumien järjestämiseen, jotka noudattavat säätiön tarkoitusta ja toimintaperiaatteita.

Säätiö osallistuu erikseen päätettävällä korvauksella Naisliiton jäsenyhdistysten jäsenten matka- ja majoituskustannuksiin Minna Canth -seminaareihin ja muihin ajankohtaisiin tapahtumiin. Tämä tukimuoto mahdollistaa Naisliittolaisten osallistumisen MC-seminaarien lisäksi muihin tapahtumiin, jota tukimuotoa ei ehkä ole muilla naisjärjestöjen yhdistyksillä.

Säätiö järjestää vuosittain ns. Vilkemaa-päivän, jossa aiheena on naisten asemaan ja elämään liittyviä ajankohtaisia sisältöjä. Tämän vuoden joulukuussa tulee kuluneeksi 50 vuotta Hilja Vilkemaan poismenosta. Hänen elämäntyötään halutaan erityisesti muistaa Vilkemaa-päivässä, joka järjestetään tänä vuonna Oulussa 28.11.2026. Lisäksi Helsingissä järjestetään yhdessä Naisliiton kanssa pienimuotoinen muistelutilaisuus ja käynti Hilja Vilkemaan haudalla Maunulassa.

Kirjoittaja on Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön puheenjohtaja.

Kunniapuheenjohtaja Leena Krohn Hilja Vilkemaan Stipendisäätiön kahvitilaisuudessa. KUVA: ANNEMARI VANHAVIITAKOSKI

Kunniapuheenjohtaja

LEENA KROHN 90 VUOTTA

Suomalaisen Naisliiton kunniapuheenjohtaja, valtiotieteen maisteri **Leena Krohn** vietti kesällä 90-vuotispäiviään. Häntä juhlistivat loppukesällä kukin ja kahvitarjoiluin muiden muassa Suomalaisen Naisliiton Helsingin yhdistys ja Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö.

Leena Krohn on tehnyt vuosikymmenten mittaisen uran suomalaisessa naisliikkeessä ja tasa-arvopolitiikassa. Hän on Suomalaisen Naisliiton pitkäaikainen jäsen ja on luotsannut puheenjohtajana Naisliiton Helsingin yhdistystä. Hän on toiminut myös Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminnanjohtajana ja hänet kutsuttiin vuonna 2006 myös kattojärjestön kunniajäseneksi.

Suomalainen Naisliitto onnittelee Leenaa lämpimästi.

KIRJAIKKUNA

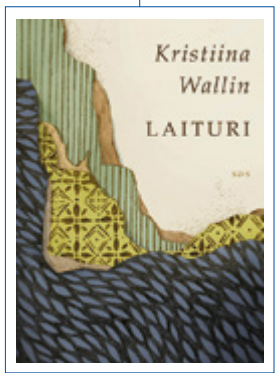
KRISTIINA WALLIN

Laituri

S & S 2026

Kristiina Wallinin *Laituri* on kirjallinen timantti.

Kristiina Wallinin toinen romaani ihastutti heti ensimmäiseltä sivulta lähtien, ei vain kauniilla kielellään ja taidokkaasti muodostetuilla lauseillaan, vaan myös harkitulla, vankalla sisällöllään. Kirjailija itse sanoo, että hänellä on intohimoinen suhde kieleen. Hän on aikaisemmin kirjoittanut runoja ja hän päätti kokeilla runon tiivistä ilmaisua, rytmiä ja hiljaisuutta romaaniin. Kirja kutsuu toiseen lukukertaan, oikein makusteluun.

Kirjailija itse kertoo lähteneensä kirjoittamaan kolmesta alkukuvasta: laiturista ja kylmästä merestä, uima-altaassa veden alla olevasta naisesta ja vanhan naisen vierellä kulkevasta mustasta koirasta.

Laituri kertoo taiteen tekemisestä, vanhenemisesta ja luopumisesta, mutta myös rakkaudesta ja muistoista. Se kertoo kahdeksankymppisistä Hannasta ja Einarista. Hanna on kuvataiteilija, joka valmistelee viimeistä näyttelyään ja Einari runoilija, joka on jo menettänyt sanat. Lapseton pariskunta asuu vanhassa talossa meren rannalla. Talo on täynnä vuosikymmenten aikana kerääntynyttä tavaraa ja kirjoja, hieman keskeneräinenkin. Tärkeintä oli ollut saada Hannalle ateljee. Hanna rakastaa uimista ja sukeltamista kylmässä vedessä. Tämän näyttelyn valmistuttua on kuitenkin aika luopua vanhasta talosta, joten Einar pakkaa ja Hanna maalaa.

Kirja kertoo myös taiteen merkityksestä ihmiselle. Hannan ja Einarin kautta kirjoittaja käy läpi taiteen merkitystä omassa elämässään.

Kristiina Wallin on havainnut, että vanhuksista kirjoitetaan vain hoivan näkökulmasta, vähemmän ajattelevista ja aktiivisista ihmisistä, joiden elämää ja työtä rajoittavat kuitenkin jo vanhuuden vaivat ja väsymys. Hänen mielestään ihmisessä ovat kaikki ikäkaudet samanaikaisesti läsnä, menetykset, kivut, surut ja ilot. Nyt on luopuminen ja lähestyvä kuolema jo Hannan ja Einarin ajatuksissa. Mitä otetaan uuteen ja mitä jätetään, se turhauttaa ja uuvuttaa.

Wallin käyttää paljon metaforia. Laituri on silta kahden maailman välillä. Meri ja vesi, tuntemattomuuden ja alitajunnan kuvana tuovat näkyviin jo menneitä ystäviä ja tuttuja. Aika lakkaa olemasta lineaarinen, se muuttuu sykliseksi ja spiraalimaiseksi ja tuo esille merkityksellisiä muistoja jo eletystä.

Hannan ja Einarin suhdetta kuvataan kauniisti. He huolehtivat arjessa toisistaan tekemättä siitä suurta numeroa. He ovat kuin kasvaneet yhteen, tietävät jo toistensa vahvuudet ja heikkoudet. He tukevat toisiaan lempeästi. Ihan kaikkea ei kuitenkaan kerrota. Juoni ei ole tässä kirjassa tärkeä, vaan elämän, tunteiden ja muistojen kuvaus. Näyttely valmistuu ja muuttokuorma pääsee matkaan.

TUULIKKI RITVANEN
KUVA: S&S

ANU KOLMONEN

Paperijumalat

Aviador 2026

Anu Kolmonen on köyhien ihmisten kuvaaja.

Petsamossa syntynyt ja Varejoella nuoruutensa viettänyt kirjailija Erno Paasilinnan tunnettu aforismi kuuluu: "Kirjailijaksi ei synnytä - on elettävä sellainen elämä, josta syntyy kirjailija."

Tämän osaa toinen pohjoinen kirjailija, Tervolassa syntynyt kasvatuspsykologi Anu Kolmonen. Kun elää ainainen hermosärky jaloissa ja selässä ja on äitinsä omaishoitaja, jonka lompakko huutaa tyhjyyttä, osaa takuuvarmasti sen, mistä kirjoittaa. Anu Kolmonen antaa äänen surkimuksille ja kirjoittaa heistä kauniisti, huumoria unohtamatta.

Paperijumalat on dokumentaaris-fiktiivinen, ajankohtainen proosataideteos. 15 vuoden kokemus rahatta! Pakostahan siinä tulee asiantuntijaksi, jolle ei löydy vertaistaan nykykirjailijoiden joukosta.

Paperijumalat on Kolmosen kolmas romaani. Edellinen, *Taapelitaivas*, joka ilmestyi 2024, voitti Oulun kirjailijaseuran Botnia-palkinnon sekä Helsingin yliopiston kotimaisen kirjallisuuden ainejärjestö Putkinotko ry:n Toisinkoinen-kirjallisuuspalkinnon. Taapelitaivas oli myös Lappi-kirjallisuuspalkinnon yksi kuudesta finalistista. Palkitaanko Paperijumalat?

Kirjailijan kolmannen romaanin Paperijumalien nimetön päähenkilö on työkyvytön ja monisairas, keski-ikäinen omaishoitajanainen, joka kyllästyy todistelemaan paperijumalille työkyvyttömyyttään ja äitinsä toimintakyvyttömyyttä. Paperijumaliksi hän kutsuu virkailijoita, jotka lähettävät hylkäyspäätöksiä. Päähenkilöllä on tallessa Kelan asiantuntijalääkärin, työeläkevakuutusyhtiön asiantuntijalääkärin ja monen viranomaisen lähettämät lausunnot sekä 21 sairauden lääkärintodistukset. Pino on 9,4 cm korkea.

Huumori on vahvaa.

Anu Kolmonen varttui Tervolassa isovanhempiensa ja sukulaismummojen hoivaamana, rakastettuna. Isä häippäsi Anun elämästä jo lapsena. Yhtäläisyyksiä kirjailijan oman elämän ja Paperijumalien välillä on. Teoksen nimetön päähenkilö on myös yksinhuoltajaäiti, jonka nimetön tytär opiskelee yliopistolla ja saa huolenpitoa rahapulasta huolimatta. Päähenkilön lapsuuden turvaverkko olivat tädit, pappa ja äiti.

Huumoria on: ”Miten sinusta tuli tällainen, toteutumattomien toiveiden ruumiillistuma? Vaikka kaikki mahdollisuudet olivat olemassa. Syntymässä sait täyskäden, kymmenen pistettä ja jokerikortit. Lapsuudessa sinulla oli seitsemän lapsetonta isotätiä, seitsemän!”

Kolmonen kirjoittaa osittain Peräpohjolan murteella. Päähenkilö vuokraa asuntoauton ja vie äitinsä Pykeijaan. Matkalla törsätään.

”Se on mantelipyreetä.”

”Kuulesta, mie olen emännöiny ison sairaalan keittiötä nelijäkymmentä vuotta ja vaikka mie nyt olenki tämmönen vanaha horisko, niin kyllä mie sentäs pottumuusin erotan, kö semmosen näen.”

Kolmosen sanoin: ”Tahallani mie sen teen. Kirjotan meistä surkimuksista niin sievästi kö ikinä ossaan.”

RAILI ILOLA
KUVA: AVIADOR

KATJA KETTU

Brita-Kajsa

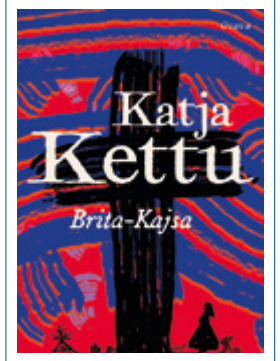
Otava 2026

”**Tavallisesti mie en** pölökää outaa enkä pakkasia.

Hiihän sinua kohti. Sie minua ootat. Sinun luona mie olen turvasa, sinun rakkauen loisteesa. Vakuutan näin itelleni, että jaksan. Ja koko ajan aavistan, että kohta käy köpelösti.”

Rovaniemeltä kotoisin oleva **Katja Kettu** (1978) tarttuu uudessa romaanissaan haastavaan näkökulmaan, kuvittelemaan millainen olisi voinut olla Lars Leevi Laestadiuksen vaimon Brita-Kajsan elämä ja ajatukset.

Vaikka kirjan kertoma Brita-Kajsasta on kuvitteellinen, Katja Kettu on tehnyt mittavan pohjatyön tutustumalla kuvattuun aikaan, elintapoihin ja ihmisten taustahistorioihin. Kirjan lopussa kirjailija kiittää isoa joukkoa, joita on kirjaa tehdessään haastatellut, myös lähdeluettelo on mittava.

Kirjassa tehdään pitkää matkaa sekä maantieteellisesti, jota alussa oleva kartta hyvin kuvaa, että henkisesti, miten kokemattomasta ja uhmakkaasta nuoresta naisesta kouliintuu paljon kokenut ja täynnä viisautta oleva vanha itsenäinen nainen.

Tarkastelukulmana kirjassa on Lars Leevi Laestadiuksen kuolinvuode vuonna 1861, jonka ääressä Brita-Kajsa Noora-tyttären kanssa valvoo ja odottaa miehensä kuolemaa. Brita-Kajsa katsoo taaksepäin pitkää, monipolvista yhteiselämää miehensä kanssa. ”Kuolisit jo. Vaan saatana ko sie oot raskas vielä siinäki. Valitat, syytät ettei päre pala ja tuli on päässyt sammumaan, vaikka siinä se takassa roihuaa.” Välillä mies on vahvassa synnintunnossa ja väliin vahvasti itseään korottamassa. ” Ja taas se alakaa. Sama kaaska.”

Keskustelin kirjasta yhdessä yhden kirjapiirini kanssa. Kaikki olimme sitä mieltä, että kirjassa oli hyvää, ettei siinä tulkittu Lars Leevi Laestadiuksen ajatuksia, vaan keskityttiin vaimon näkökulmaan. Olimme samanmielisiä siitä, että aikaan ja kirjassa esiteltyihin paikkoihin oli paneuduttu huolella. Muut kaipasivat kirjaan vielä syvällisempää otetta, minut kirjan tarinallisuus vei mukavaan, enkä jäänyt kaipaaman enempää.

Nautin siitä, että kirjailija tekee perusteellisen taustatyön ja sitten antaa päähenkilön elää omaa elämäänsä. Minulle se riittää näkökulmaksi, millainen Brita-Kajsa olisi voinut olla ja miten hän olisi voinut elää elämäänsä hyvinkin monimutkaisessa suhteessa merkkihenkilön Lars Leevi Laestadiukseen.

Kirjan lopetus sinetöi Brita-Kajsan kasvutarinan.

”Sinun rinnalla mie elin sen seittemän elämää. Nyt mie elän vielä yhen.

Ja se on minun oma.”

NUPPU ROUHIAINEN
KUVA: OTAVA

Tulossa: juhlavuosi 2027

Kuva >> Kansallisarkisto, Public Domain

Kuva > Pixabay

Miten sinä juhlistaisit ***120-vuotiaan synttäreitä?*** *Kerro iloinen juhlaideasi toimitukselle. Paras idea julkaistaan ja palkitaan!* ❤️

Kesäkuun 2.-3. päivinä 1907 pidettiin Helsingissä kokous, joka päätti perustaa uuden naisasialiiton nimeltään Suomalainen Naisliitto. Sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin filosofian tohtori **Tekla Hultin** (kuvassa). Hän toimi tehtävässä vuodet 1907-1909. Vuonna 2027 Suomalainen Naisliitto täyttää jo 120 vuotta. Sama koskee neljää jäsenyhdistystämme: Helsingin, Oulun, Tornion ja Jyväskylän alueyhdistykset juhlivat myös omaa 120 vuotta jatkunutta toimintaansa tasa-arvon puolesta.

Onneksi olkoon! Tästä onkin hyvä jatkaa työtä, jolle edelleen on tarvetta ajassamme.

Suomalainen Naisliitto

– jo 120 vuotta yhdessä tasa-arvon asialla –

Seuraa juhlavuoden tapahtumatarjontaa kotisivuillamme **https://suomalainennaisliitto.fi/**

OULUSSA KOULUSSA 1800-luvun tyttökouluista nykypäivän perusopetukseen

VILKEMAA -PÄIVÄ OULUSSA 28.11.2026

Suomalainen Naisliitto

Yhdessä tasa-arvon asialla

LIITY AKTIIVISEEN JOUKKOOMME!

Vireä Suomalainen Naisliitto on toiminut jo 119 vuotta.
Liitto edistää naisten asemaa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Valittavanasi on kuusi Naisliiton jäsenyhdistystä:
Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Oulu, Tornio ja Vaasa.

TARJOAMME
osallisuutta · yhteisöllisyyden iloa ja voimaa · mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa · laajan naisverkoston · seminaareja, kiinnostavia tapahtumia ja virkistäviä jäseniltoja · jäsenlehden Minnan

TUTUSTU SUOMALAISEEN NAISLIITTOON:
www.suomalainennaisliitto.fi

SEURAA MEITÄ FACEBOOKISSA JA INSTAGRAMISSA

Tervetuloa mukaan!

OTA YHTEYTTÄ LIITON TOIMISTOON
toimisto@suomalainennaisliitto.fi

tai johonkin jäsenyhdistyksistä, yhteystiedot tällä sivulla.

Suomalainen Naisliitto · Aurorankatu 17 A 11 · 00100 Helsinki

SUOMALAINEN NAISLIITTO

Aurorankatu 17 a 11
00100 Helsinki
toimisto
@suomalainennaisliitto.fi

Puheenjohtaja

NUPPU ROUHIAINEN
nuppu.rouhiainen
@suomalainennaisliitto.fi
040 510 2475

Jäsenyhdistykset ja niiden puheenjohtajat:

Helsingin yhdistys
KUKKA LEHMUSVIRTA
lehmusvirta@kolumbus.fi /
toimisto@naisliittohelsinki.fi

Hämeenlinnan yhdistys
PIRKKO KESKINEN
pirkkoanneli.keskinen
@gmail.com

Jyväskylän osasto
TUULA RIIPINEN
tuula.riipinen12
@gmail.com

Oulun osasto
TIINA TERVASKANTO-MÄENTAUSTA
tiina.tervaskanto
@gmail.com

Tornion yhdistys
MARJA-RIITTA TERVAHAUTA
marjariitta.tervahauta
@gmail.com

Vaasan Suomalainen Naisklubi
ANNEMARI VANHAVIITAKOSKI
annemari.vanhaviitakoski
@live.com

30-vuotiaan Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistyksen kunniapuheenjohtaja, joka herätti lähes sata vuotta uinuneen osaston Ruususen unesta.

Lehtori Terttu von Weissenberg loi hyvät verkostot Hämeenlinnan eri yhdistyksissä. Hän myös herätti toimintansa lopettaneen Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan osaston henkiin toimien sen puheenjohtajana 8 vuotta. Kunnia-puheenjohtajaksi hän sai kutsun 2016. Nyt 30-vuotias Hämeenlinnan yhdistys kiittää Terttua aktiivisuudesta sekä uudesta elämästään. Jatkakaamme juhlintaa Naisliiton ja neljän vireän sisaryhdistyksemme 120-vuotissynttäreiden merkeissä 2027!

* * *

Aika: *vuodet niiden rinteet / yhä jyrkempiä nousut / ohuempaa ilma / mutta tähdet niin lähellä / leiritulet lämpimiä / tasa-arvo kuin yhteinen iho / verenkierto juurakko sama suunta / rajattomuus-ajattomuus hetkessä / jaettu tarkoitus. NYT. / Nyt ja nyt.*

Parasta aikaa jatkoon meille kaikille toivottaen Aino Krohn
ja Suomalaisen Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys ry

Suomalainen
Naisliitto

Yhdessä tasa-arvon asialla

NAISTEN ÄÄNI

KU ltti